

VÄNERSBORGS SÖNERS
GILLES

ÅRSSKRIFT
1951

Tjugonde årgången

VÄNERSBORG
C. W. CARLSSONS EFTR. BOKTRYCKERI
1951

Jonas Wallin.

In memoriam.

Det var i sanning en sällsam ödets nyck, att vår gamle gillesbroder, förre rektorn och rådmannen Jonas Wallin, fick sluta sin långa och gagnarika livsvandring i begynnelsen av den dag, som i detta land anses alldeles särskilt symbolisera vårens inbrott i naturen och i människornas hjärtan. På morgonen den 1 maj 1949 utsläcktes en livslåga, som flam-

Efter en parentation över Jonas Wallin, Sällskapet Vänersborgs Par Bricoles förutvarande styrande mästare, hölls i sällskapet den 15 oktober 1949.

mat rikt och välsignelsebringande till båtnad för mannen själv, för hans närmaste, för alla dem han ägnat sin tjänande verksamhet, och sist för det samhälle och de institutioner, som haft förmånen och dragit nytta av hans rikt utrustade person. Jonas Wallin var sannerligen ingen "dussinmänniska". Genom sin personlighet, sin okuvliga energi och sin strålande arbetsglädje blev han en centralfigur, och där han var med, hände det alltid något. Ända till de sista månaderna av sin långa levnad utrustad med en sällsynt god hälsa, bar han inom sig en livslust, som annars hör våren och ungdomen till. Och ung till sinnet kände sig Jonas Wallin, så länge han levde.

När jag nu går att för gillesbröderna teckna minnet av vår oförgätlige broder, är det så mycket lättare, som jag i stora delar kan låta Jonas Wallin själv tala. Betecknande för honom och för hans omtänksamhet efterlämnade han åt sina närmaste en levnadsteckning, som välvilligt ställts till mitt förfogande. Vår bortgångne gillesbroder berättar alltså för oss i valda delar om sitt liv:

"Jag är född den 17 juni 1858 i Töftesäter, Järbo socken, Dalsland, och son till hemmansägaren Gabriel Andersson och hans maka i andra giftet Sofia Jonasdatter från Forsehol i Örs socken, Dalsland. Min far härstammade från Edstenasläkten i Högsäters socken, vilka kallades "Brättarna"; av vilken anledning är mig obekant. Min mor härstammade genom sin far, kyrkovärden Jonas Jonasson i Forsehol, från den storvulna och kraftiga Håbolssläkten, vilken jag uppenbarligen icke kroppsligen ärvt men som gått galant ändå.

Min far hade genom självstudier skaffat sig ganska omfattande kunskaper, och genom insikter i lagar och förordningar hade han många förtroendeuppdrag inom och utom socknen, däribland som kommunalordförande och landstingsman,

och var ortsbornas rådgivare i tvistiga frågor. Han var varm djurvän och naturbeundrare samt hade sinne för humor. Han åtnjöt allmän vördnad och obegränsad respekt genom sin personlighet. Ehuru han icke använde bestraffningar mot oss barn, visade vi honom absolut lydnad i förening med varmaste tillgivenhet.

Av min mor, som dog när jag var omkring 7 år gammal, minns jag endast klart, att hon var snäll och låg länge sjuk, då hon såg blek och avtärd ut. Jag hade två syskon, Lotta och Karl, båda döda, och fyra halvsyskon — far var gift tre gånger —, därav en lever, den yngste, Adolf Gabriellson i Skällsäter.

Folkskoleundervisningen på landsbygden var under mina barna- och ungdomsår mycket knapphändig. Järbo socken hade endast en lärare men intet skolhus, varför skolan var ambulerande, d. v. s. flyttade omkring i socknen, som var uppdelad i rotar, fyra vill jag minnas, och undervisning bedrevs 2—3 månader årligen i varje rote. Lokalen utgjordes av något ledigt rum i en bondgård. Några omfattande kunskapsmått kunde, som man förstår, icke medhinnas, trots att läraren var nitisk och dräglig. Det var läsning, skrivning, räkning och katekes, vilken senare grundligt pluggades in, för att barnen skulle vara kunniga vid konfirmationen.

Som far själv hade ökat sina kunskaper på egen hand, såg han gärna, att jag läste vad jag kunde komma över. Jag smet då upp på klädkontoret och läste, för att få vara i fred och lugn, och därför kallades jag på spe för "kontoristen". Det blev dock icke så många timmar, ty far hade för princip, att barnen skulle tidigt vänjas vid strängt arbete för att bli dugliga. När jag kom upp i 10-årsåldern, fick jag under våren och skördetiden stiga upp samtidigt med drängarna och torparna kl. 4 för att delta i jordbruksarbetet och hålla på till kl. 8 och 9 om kvällarna. Ibland var jag så trött, att jag

var på väg att falla handläst, men respekten för far och högfärden att icke vara sämre än de andra tvingade mig att hålla mig uppe. Men så fick man beröm såsom "en hel karl".

Vissa tider på vintern var det föga bättre. Man måste upp vid 6-tiden och följa med drängarna till den ganska långt bort belägna skogen för att fälla träd och först på aftonen komma hem med stocklassen. Ofta blev matsäcken frusen. Men allt detta hårda arbete tycks på mig icke ha haft några menliga följder.

När jag blivit konfirmerad, blev jag erbjuden plats som "bodbetjänt", d. v. s. handelsbiträde, varmed jag sysslade något över två år. Under senare delen därav hade jag plats ej långt från komministern i Rännelanda socken, sedermera kyrkoherden i Högsäters pastorat J. R. Edgren, och när jag fick höra, att han tog emot pojkar för undervisning, gav min far tillåtelse, att jag fick läsa för honom två gånger i veckan. Jag slutade då som bodbetjänt och flyttade hem, men fick då en mils väg att gå. Till kamrater hade jag två bussiga och präktiga pojkar Wollcher, som båda blevo järnvägsmän, den äldste så småningom stationsinspektör i Göteborg. —

Varifrån härleder sig namnet Wallin? När jag skulle in i läroverket, var det hos rektor och lärare en önskan att få utbytt mängden av son-namn mot andra. Som jag beundrat J. O. Wallins psalmer och annat han skrivit, tog jag det namnet, vilket gillades. På den tiden var det namnfrihet.

Tack vare Edgrens undervisning blev jag intagen i läroverkets 2:a klass vårterminen 1875. Under sommarlovet läste jag på egen hand 3:e klassens kurs och fick på hösten uppflyttning till 4:e klassen. Studentexamen avlade jag 1881. Jag hade alltså vunnit 2 1/2 år, vilket väl behövdes vid min ålder.

Under första året bodde jag och grannpojken Anders Angrén, vilken dog som kyrkoherde i Filipstad, tillsammans i

ett litet rum med 2 sängar, ett bord, 2 stolar, ett tvättställ och var vår matkista. Hyran var 5 kr. per person i månaden. Vi fingo mat hemifrån 1—2 gånger i månaden, allteftersom det var ärende till staden, och den bestod av bröd, smör, ost, fläsk, fårbogar, korv m. m., vilket ju allt var gott och väl, men mot slutet av ransonerings tiden kunde det bli bisart nog, då brödet var möjligt och suglet (sovlet) härsket. Till mjölk och diverse andra nödvändighetsvaror fingo vi pengar. Givetvis tröttnade vi på att äta matsäck i vårt rum dag ut och dag in. Denna utfodring var dock vanlig på den tiden bland bondpojkar.

När jag efter 1 1/2 år kom upp i 5:e klassen, skaffade jag mig helinackordering mot 30 kr. i månaden hos en änkefru Nordahl, med vars mig jämnåriga son Axel jag delade rum. Hon var en hjärtans snäll människa och likaså Axel, varför vi trivdes gott tillsammans. Han blev ganska tidigt handelsbiträde, men vi voro vänner och höllo ihop, så länge han levde¹⁾. Orsaken till att jag vågade mig på helinackordering var, att jag läste med pojkar i de lägre klasserna. Till en början hade jag i ersättning 5 kr. pr ämne och termin — säger 5 kr. —, men jag hade många pojkar vissa terminer, ända till 12. Mina egna läxor fick jag slå i mig på kvällar och tidigt på morgnar, ty skolan började en kvart före kl. 7. På så sätt och genom att under sommarlovet taga anställning som informator för att "läsa upp" pojkar, som inte fått "flyttning", slog jag mig fram och var utan skuld vid studentexamen.

Som jag var en av de äldre och nog bland de ordentligaste bland kamraterna, efter vana från hemmet, blev jag redan i 4:e klassen utnämnd till förste ordningsman, vilket förtroende jag åtnjöt genom hela skolan. Det vore mycket att be-

¹⁾ Carl Axel Mauritz Nordahl var född i Vänersborg den 8/6 1860, blev föreståndare för Systembolagets i V. utminutering och avled den 1/5 1935, samma vårdag som sin barndomsvän.

rätta från skolan, om dess lärare, däribland roande original, och lärjungar, men det bleve alldeles för långt och utgör en historia för sig.

Nog var man glad åt "studentens lyckliga da'r", men nu kom allvaret och bekymren. Vad skulle fortsättningen bli? Inga tillgångar och ingen att låna av för längre studier. Min önskan hade hela tiden varit att bli jurist, väl ett arv efter min far, — — — Att han icke var blott bonde utan även skrivkarl, har han markerat på sitt porträtt, med jordbruksredskap i ena handen och skrivdon i den andra. (Tidstypiskt!)

De unga juristerna hade på den tiden icke blott universitetsstudierna utan därtill flera års lönlös möda hos häradshövdingar. Så funderade jag på att bli ingenjör, som tog mindre tid och sålunda mindre kostnader och gav möjlighet till snarare inkomst. Under det jag grubblade på den svår lösta frågan, kom direktör Sven Kinman och frågade, om jag ville vikariera vid dövstumskolan under höstterminen. Nå, lönen lämnade en slant över, om jag levde sparsamt, och någon annan utväg stod mig för resten inte till buds för tillfället, och så kunde jag möjligen tjäna något på privatlektioner. Så fick jag andrum att planera.

Jag fick så småningom intresse för undervisningen, och när Kinman upplyste om att det var en kort och billig utbildning för att bli dövstumslärare, ty det fordrades blott folkskollärareexamen, som en student på den tiden kunde absolvera på en termin, och två år på Manilla, där man erhöll i årligt bidrag 500 kr. och fri bostad, så bestämde jag mig för den banan.

Vårterminen 1882 avlade jag folkskollärareexamen i Karlstad, kom på höstterminen till Manilla och blev vårterminen 1884 dövstumslärare. Hösten samma år antogs jag som lärare vid Älvsborgs läns dövstumskola i Vänersborg, vilken 1891 utvidgades till Fjärde distriktets dövstumskola. Efter att

hava haft några förordnanden blev jag rektor 1918 och avgick med pension 1926.

Som nog lite var förstår, är dövstumundervisning mycket pressande och tålmodsprövande, men rektor Nordin hade en beundransvärd förmåga att ingjuta glädje, trevnad, god kamratanda och sammanhållning inom lärarekåren, vilket mycket underlättade arbetet. Ingen kår torde ha verkat under så angenäma förhållanden. Det var allt emellanåt festligheter, då var och en efter sin förmåga sökte bidra till att göra sammankomsterna roande, trevliga och underhållande. Det skrevs och föredrogs lustiga dikter, sjöngs, berättades och även dansades. Rektor Nordin var musikalisk och lyckad poet, vilket kan sägas även om flera inom kåren." (Man kan ta för givet, att Jonas Wallin inte heller var överksam. Därom vittna ett antal efterlämnade dikter m. m.)

— — —

"Efter ett år blev jag ordinarie lärare med 1.500 kr. jämte 3 ålderstillägg à 300 kr. efter resp. 5 år, vartill kom fri bostad om 2 rum och kök. Det var ingelunda lysande men någorlunda tillfredsställande efter den tidens löneskalor. När skolan 1891 ändrades till distriktsskola, utsattes jag för den hårda behandlingen och grämseln att fräntas ålderstilläggen och gå ned från 2.400 kr. till på nytt 1.500 kr. i lön. Jag hade då till på köpet familj. Det blev att gripa in på skarpen med lektioner, avlönade uppdrag och inackorderingar. Jag slet ganska ont och hade ofta stora bekymmer, särskilt när mina barn skulle få utbildning för sin framtid. Men med ihärdighet klarade jag mig så småningom. — — — — "

Jonas Wallin synes ha gift sig och satt bo tämligen snart efter att år 1885 ha blivit ordinarie dövstumlärare. "Bostad gick lätt att få på den tiden," säger han, "och även möbler och övriga husgerådsaker, blott man hade pengar".

”När mina barn voro färdiga och flugit ut ur boet, var och en på sitt håll, kunde jag börja göra besparingar, tack vare till huvudsaklig del mina biförtjänster, för att trygga min ålderdom. Utan besparingarna hade jag måst inskränka mitt levnadssätt på äldre dagar och ej kunnat hjälpa andra, vilket jag gjort i ganska stor utsträckning. Om jag kan bedöma mig själv, har jag aldrig levat snålt och knusligt utan sökt vara lika god som andra och utan tvekan påtagit mig utgifter, när så ansetts böra ske. Ett liv utan glädje och vänner skulle inte hava stort värde, och många vänner har jag haft i alla samhällsklasser.”

Jonas Wallin slutar sin levnadsbeskrivning med följande ord: ”Jag är lacksam för att jag alltid haft ett gott och trevligt hem tillsammans med godhjärtade, duktiga och representativa ledsagarinnor och skötsamma barn samt att jag haft krafter i behåll på gamla dagar.”

Vid levnadsbeskrivningen är fogad en förteckning över vad Jonas Wallin verkat under sitt arbetsfyllda liv. Det skulle givetvis föra alldeles för långt att söka redogöra för allt, som han hunnit med. En kort översikt bör dock lämnas.

Inom sitt yrke studerade Jonas Wallin år 1901 med statsstipendium dövstumundervisningen i Danmark och Tyskland. Han var ledamot av Svenska dövstumläraresällskapets styrelse 1908—1923 och dess sekreterare 1913—1918, fungerade som sekreterare för dövstumsektionen vid de nordiska dövstumskolekongresserna i Köpenhamn 1898, i Stockholm 1903 och i Helsingfors 1912 och var ledamot av kommittén för utredning om föreläsningar för dövstumma.

En verksamhet vid sidan av den vanliga gärningen, som synes hava särskilt intresserat Jonas Wallin, var Slöjd- och Tekniska skolan här i staden, där han var lärare vid tekniska avdelningen 1885—1920, föreståndare för hela skolan 1888—1920 och för slöjdskolan 1920—1936 samt ordförande i sty-

relsen för den nya Lärlings- och yrkesskolan 1923—1929 och dessutom sekreterare i båda styrelserna.

Av kommunala befattningar och uppdrag hade han under årens lopp ett otal, och det är nästan lättare att tala om, vilka förtroendeuppdrag han inte haft. Han var ledamot av stadsfullmäktige 1891—1921, var vice ordförande 1917—1920 och ordförande 1921, då ledamotskapet av fullmäktige upphörde i och med att Jonas Wallin (tillsammans med landstingsdirektören Eskil Eriksson) blev rådman, vilken befattning han innehade till 1936, då sysslan blev litterat. I drätselkammaren satt han bara två år, 1910—11, och säger sig — underligt nog — hava av sagt sig uppdraget ”av brist på tid”. En betydande insats gjorde han i fattigvårdsstyrelsen, som han tillhörde 1891—1926, därav som vice ordförande 1904—1920 och ordförande 1921—1926 samt dessutom som kassör 1905—1912 och som sekreterare 1912—1926. Han hann med att vara ordförande i nykterhetsnämnden 1914—1916, i pensionsnämnden från dess tillkomst 1913 till 1918, i styrelsen för flickskolan 1922—1931 och dessutom i en rad olika kommittéer; han var ledamot av laxeringsnämnden 1895—1916, av badhusstyrelsen 1904—1917 och av en mängd andra styrelser, kommittéer och utredningar och var åren 1917—1939, då han var 81 år, stadens ombud vid U. V. H. J:s bolagsstämmor. — Även hos kyrkan var han verksam. Han var sålunda ledamot av kyrkorådet 1897—1939, av skolrådet 1897—1913 och av den då inrättade folkskolestyrelsen 1913—1929, i den senare tillika vice ordförande; han blev ledamot av kyrkofullmäktige vid denna institutions tillkomst 1932 och satt två perioder till år 1938, då han fyllde 80 år, men var likväl fullmäktiges sekreterare 1936—1940. Han var kyrkovärd 1930—1939 och nedlade stora förtjänster om kyrkogårdarnas ordnande och urnlundens tillkomst och hann dessutom med en hel del kyrkliga utredningar.

Stadens brandkår tillhörde han ända från 1885, då han blev avdelningschef och ledamot av styrelsen för borgarbrandkåren; han blev vice brandchef 1901 och var brandchef 1906—1918. Han satt som ordförande i brandstyrelsen från dess tillkomst 1906 ända till 1940, då han var 82 år, och skapade den halvfasta brandkåren, som tillkom 1911, då vattentornet påbyggdes till dubbel höjd och stadens vattenledningar omlades till grövre dimensioner. För sina kommunala insatser har Jonas Wallin nyligen hedrats med att Vänersborgs stad uppkallat en av sina nya gator efter honom.

Men det räckte inte med allt detta. Hos Sparbanken i Vänersborg var han huvudman 1901—1939 och var där styrelsesuppleant 1906—1915, styrelseledamot 1915—1939 och ordförande 1935—1936. Han var en av stiftarna 1892 till föreläsning sinstitutet samt styrelseledamot och sekreterare 1892—1909, då han blev hedersledamot; var där också föreläsare. Hos Älvsborgs norra slöjdförening var han styrelseledamot 1905—1935, därav som sekreterare från 1909, kassör från 1920 samt slöjdinspektör och kursledare från 1921; var dessutom utställningskommissarie 1924, 1926 och 1928. Han var med och grundade ett sommarsanatorium i Dalbobergen, vilket år 1911 övertogs av landstinget; han var dess syssloman 1914—1929.

I Vänersborgs Arbetareförening inträdde Jonas Wallin redan i dess begynnelse eller då han hitkom från Manilla 1884, blev ledamot av dess styrelse 1885, var sekreterare 1887, vice ordförande 1888—1890 och ordförande 1891—1902 samt var vid sin död fortfarande ordförande i pantlåneaffärens styrelse sedan 1886 eller i — 63 år! Hedersledamot av arbetareföreningen blev han vid sin avgång som ordförande 1902.

Jonas Wallins verksamhet för de nödställda är känd och omvittnad. Sålunda ledde han från år 1905 en stor nödhjälpsinsamling för Dal och Väne härad, som inbragte i säd och

foder hela vagnslaster samt i penningar cirka 100.000 kronor. Fonden förvaltas sedan år 1928 av hushållningssällskapet, men dessförinnan sköttes ekonomin av Jonas Wallin. — Mest känd har han dock blivit för sitt arbete för stadens fattiga. Han var en av initiativtagarna till den frivilliga fattigvården, som började sin verksamhet 1905. Den har han såsom ordförande och verkställande ledamot skött ända till sin död, och det kom då på min lott att överlämna ett ej föraktligt kapital till dem, som skola fullfölja Jonas Wallins arbete för "den tysta nöden". Många välsigna härutinnan hans minne.

Man frågar sig, hur en människa kunnat räcka till för allt detta och mycket mera till, som jag här ej kan redogöra för. Jag måste dock nämna, att Jonas Wallin författat en mängd minnesskrifter och historiker åt skilda institutioner. Givetvis tillhörde han ett stort antal enskilda föreningar och sällskap, som alla fingo draga nytta av hans eminenta förmåga som ledare, talare och förnöjare. Han mottog en rad utmärkelser; blev vasariddare 1914 och fick guldmedalj för medborgerlig förtjänst 1927.

Inom ordenslivet ägnade han sig synnerligast åt Sällskapet Vänersborgs Par Bricole, och åt detta gav han sig helhjärtat. Han inträdde i sällskapet redan 1892, och hans insatser där blevo betydande. Efter att hava under årens lopp beklätt ett antal ämbeten blev han sällskapets styrande kansler 1915, dess deputerade styrande mästare 1919 och fungerade som styrande mästare arbetsåret 1944/45. Par Bricoles ideal — fördolda för en omvärld — stämde väl överens med Jonas Wallins. — Även åt Vasaorden av Amerika ägnade han under senare år sina krafter och sitt intresse.

I Vänersborgs Söners Gille inträdde Jonas Wallin år 1937, sedan gillet öppnat sina portar även för bemärkta utbördingar. Även oss ägnade han sin arbetshåg och broderlig-

het, och vårt arkiv blev särskilt föremål för hans verksamhetslust. Gillet tackar honom för detta och hyllar den store främjaren av vår stad.

Vad var naturligare, än att, när ett Dalslands Gille bildades i Vänersborg, Jonas Wallin blev dess förste ålderman och livgivare.

Så står Du då levande i minnet inför oss, käre Jonas Wallin! På ett alldeles särskilt sätt band Du gången tid samman med nutid. Dina insatser i detta samhälle äro förvisso bestående. Med dem har Du skapat Dig ett minnesmärke av varaktigt slag.

Du var som få!

GUNNAR HJORTH.

Karl XI i Vänersborg.

Karl XI, Karl X Gustafs och Hedwig Eleonoras av Holstein-Gottorp enda barn, föddes den 24 november 1655. Vid faderns död 1660 var han således endast fyra år. Regeringsmakten utövade under hans minderårighet av änkedrottningen och de fem höga riksämbetsmännen, till dess han, strax efter det han fyllt 17 år, under då pågående riksdag, den 18 december 1672 själv övertog regeringen.

Den unge konungen tillträdde landets styrelse under mycket brydsamma förhållanden. Förmyndareregeringen hade fört en vinglig och ganska ohederlig utrikespolitik, som satt landet i beroende av utländska makter och som nu hotade att åstadkomma svåra förvecklingar, ja, landets indragande i krig. Detta var så mycket farligare, som landets förvaltning befann sig i stor oreda. Penningnöden var så stor, att man saknade medel till de nödvändigaste utgifterna. Nödläget hade föranlett regeringen att med Frankrike ingå ett nesligt subsidiefördrag, som förband Sverige att ställa sin krigsmakt på Frankrikes sida. 1672 överföll Ludvig XIV Holland, och det tecknade sig till ett allmänt europeiskt krig. Så gott som hela Europa ställde sig på Hollands sida mot Frankrike, och dess ende och svage bundsförvant var Sverige.

Under sommaren 1673 företog Karl XI en längre resa till rikets västra och södra orter. Han kallar i sina egna anteckningar denna resa för sin Eriksgata. Men syftet torde främst

ha varit — kanske icke så mycket för den unge, oerfarne och för allvarliga ting ännu skäligen ointresserade konungen, som för de höga herrar, som åtföljde honom — att inspektera försvaråtgärderna i dessa delar av landet, som man nu förutsåg skulle bli särskilt hotade vid det till synes alldeles oundvikliga kriget. Det var därjämte meningen, att man, utom fästningar och försvarsanordningar, skulle taga kännedom om olika projekt till upphjälpande av rikets trassliga affärer.

De ekonomiska förhållandena i landet voro, som sagt, be-
drövliga. Väderleken var ogunstig, skörden slog fel, och pengar fattades överallt, så att ämbetsmännen icke kunde ut-
få sina löner. Att konungen med stort följe företog en så vid-
lyftig resa, sågs av den stora allmänheten, som betraktade re-
san som en ren förlustelseresa, med mycket oblida ögon. Man
kan i Catharina Wallenstedts brev¹⁾ till sin man, ambassad-
sekreteraren Edward Ehrensten, som i september 1672 med
grevarna Per Sparre och Klas Thott avrest till England och
Holland för att medla fred emellan dessa makter, läsa om
hennes förtrytelse över konungens beslutade resa, som beräk-
nades i dessa onda tider taga så lång tid som fyra månader.
Dyrt skulle det bli med drottningen och 400 à 500 personer i
följet. ”Det blir en skadlig resa för många människor och
fördärvar mångens lön och välfärd”, skriver hon. ”Konungens
bortovaro lär komma att ske under mångens tårar”. På
hösten 1673 underrättar hon mannen om att man hoppats
snart få se konungen åter i Stockholm men att han insjuk-
nat i mässlingen och låge sjuk i ett slätt kvarter i Pilkrog.
Hon hoppas, att majestätet, sedan han tillfrisknat, måtte hålla
sig hemma, ty landet hade illa farit av hans resa.²⁾

¹⁾ Ellen Fries: Teckningar ur svenska adelns familjeliv i gamla
tider, 3 uppl. 1910, I: 186—187.

²⁾ Konungen var äntligen åter i Stockholm den 3 december 1672.
(F. F. Carlson: Sveriges historia under konungarne af pfalziska
huset, II: 414).

Konungens resa varade i fem månader och gick över Närke och Västergötland till de nyerövrade provinserna i söder. Färden gick över Finnerödja med nattkvarter i Stora Lassåna, där den gamla kungsgården stod kvar vid 1600-talets slut, och med nästa nattkvarter i Hova.¹⁾ Den 16 juni 1673 hade befallning utfärdats till översten Fredrik von Börstell att den 9 juli med sitt regemente — Skaraborgs — vara tillstädes för att uppvakta Hans Majestät i Skara. Regimentet hade till det högtidliga tillfället beviljats medel till nya fanor, men dessa blevo ej färdiga förrän följande året²⁾. Konungen med sin svit har väl sedan uppehållit sig på olika platser i Skaraborgs län, till dess han den 22 juli höll sitt intåg i Vänersborg.

* * *

Det var säkerligen ett lysande följe, som med den 17-årige konungen i spetsen i juli 1673 drog genom landet. Konungens moder änkedrottningen deltog i färden och flera höga officerare och civila ämbetsmän. Konungen var naturligtvis därjämte omgiven av en stor del av den hovstat, som enligt en förteckning från början av 1670-talet³⁾ ansågs anstå en svensk konung. I hans stora följe 1673 funnos säkerligen bl. a. både kammarherrar och hovjunkare, pager, kammartjänare, livknektar och lakejer, trumpetare och pukslagare, köksmästare och mästerkockar, pastejbagare, kökspojkar, kettilskurare och stekvändare förutom konungens hovpredikant, livläkare och hovapotekare.

Men även personer, som i regel ej tillhörde konungens omgivning och saknade militära eller höga civila befattningar, fann man på denna resa i hans följe. En av dessa var sekre-

1) Neander: Finnerödja (1944), s. 44.

2) Bensow: Kungl. Skaraborgs regementes historia, II: 163.

3) Loenbom: Uppllysningar i Svenska Historien, III: 111.

teraren i riksarkivet Johan Hadorph¹⁾), sedermera riksantikvarie, som skulle vara till hands för att meddela upplysningar om alla mötande "ålderdomsminnen" och märkvärdigheter. En annan var dåvarande ritaren vid Antiquitetscollegiet, sedermera assessorn Elias Brenner, som under färden avritade i Västergötland, Halland och Skåne befintliga märkvärdigheter. Hadorph och Brenner arbetade sedan gemensamt på en bok, som skulle inrymma teckningar och beskrivningar av sevärigheter från denna färd, men verket blev aldrig fullbordat.

* * *

Vänersborg ansågs alltså, trots att Bohuslän sedan ett par årtionden var införlivat med det svenska väldet, vara en från försvarssynpunkt viktig gränsort, vars militära anläggningar därför skulle underkastas inspektion. Bohuslän var ju icke att lita på i händelse av ett krig med Danmark, och till norska gränsen var det ju ej så många mil. Konungen och hans följe dröjde kvar i Vänersborg ända till den 28 juli, då resan fortsattes till Göteborg. Dit kom man den 2 augusti och stannade där till och med den 9 augusti.

Denna Karl XI:s resa synes vara endast flyktigt omtalad i den tryckta litteraturen²⁾). Om vistelsen i Göteborg har man åtskilliga underrättelser hos göteborgshistorikerna Berg, Fröding och Almqvist, men om besöket i Vänersborg vet man ej mycket. Stadens egna handlingar äro ju till största delen förlorade genom eldsvådor, och vad som finnes i behåll, t. ex. de i Göta hovrätts arkiv förvarade avskrifterna av domböckerna, där på denna tid i viss utsträckning även magistrats-

¹⁾ Sv. biogr. lexikon VI: 206. Schück: Johan Hadorph, s. 109. Elgenstierna: Svenska adelns ättartavlor I: 614.

²⁾ Resan omtalas av Carlsson i Sveriges Historia under konungarne af pfalziska huset, II: 406.

Man skulle tro, att någon upplysning om resan möjligen kunde vara att hämta ur de brev — befordrade till trycket 1845—46 av Etienne Gaulois — som den från januari 1673 till 1682 i Sverige verk-

ärenden protokollfördes, lämna inga upplysningar. Under juli och augusti månader 1673 finnas protokollförda endast två sammanträden, den 10 juli och den 14 augusti. Den förstnämnda dagen finnes antecknat, att med en exekution för böter skulle anstå "till Hans Kongl. Maj:tz lyckelige afresande, efter här i staden nu mycket angeläget förefaller att förrätta dageligen till H. K. Maj:tz ankompst." Det är den enda notis i 1673 års dombok, som har något samband med konungens besök i staden.

Karl XI förde ganska noggranna, men mycket kortfattade anteckningar i sina almanackor om sina dagliga förehavanden, men tyvärr äro hans almanackor icke bevarade för år 1673, varför man ej ur denna källa kan hämta någon upplysning om hans vistelse i Vänersborg den 22—28 juli 1673.

Man vet att meningen varit, att konungen skulle från Vänersborg taga närmare kännedom om det till nytt liv väckta förslaget om en kanal mellan Vänern och Västerhavet. Den 25 juni 1673 hade brev avgått till borgmästare och råd i Vänersborg, att man skulle skaffa två stora och en mindre båt till Bosjön (nu kallad Boteredsjön, invid Öxnered), genom vilken kanalleden skulle gå. Båtarna anskaffades också, men

samme franske ambassadören, generallöjtnanten och markisen Isaac de Feuquières skrev till Ludvig XIV och sina vänner. F. gjorde sig nämligen känd för sitt påträngande och efterhängsna sätt mot Karl XI och sina ivriga försök att ständigt få vistas i konungens närhet. Den 8 juli 1673 skriver han, att Karl XI "i övermorgon" anträder en stor resa, som skulle vara tre månader, men att konungen avvisat F:s förslag att få medfölja på resan. Han deltog dock i den senare delen av resan. Den 28 augusti skriver han från Hälsingborg, att Karl XI den dagen avrest därifrån och rekommenderat F. att bege sig till Malmö. Den 7 september skriver F. från Malmö. Den 1 november meddelar han (tydligen från Stockholm), att konungen inom åtta dagar vore att vänta åter från sin resa. Detta synes vara allt, som de i urval tryckta breven berätta om 1673 års kungliga resa. Hoppet att i F:s brev finna några notiser om Karl XI:s besök i Vänersborg svikes således totalt.

de kommo ej till användning, ty någon besiktning av den tilltänkta kanalen blev aldrig vid konungens besök utförd.¹⁾

* * *

Det var väl, främst åt de militära anläggningarna i Vänersborg med ömnejd, som Karl XI vid sitt besök skulle ägna sitt huvudsakliga intresse. Redan i samband med förhandlingarna om Brätteborgarnas flyttning till Huvudnäs, där den nya staden Vänersborg skulle anläggas, hade man den 17 april 1641 bestämt, att den nyanlagda staden skulle förses med fortifikationer och ett citadell, och dessa anläggningar kommo också, fastän i blygsam skala, till stånd i förra hälften av 1640-talet. Men redan 1644 stormades staden av Hannibal Sehested och brändes. Då danskarna återvände följande år och försökte en ny stormning av citadellet, blevo de dock efter tre misslyckade försök att intaga staden tillbakadrivna, vilket väl tyder på att fästningsverken icke blivit så illa åtgångna vid den förra stormningen utan kunnat snabbt istandsättas. Efter freden i Brömsebro hade man tappat det mesta intresset för befästningarna i Vänersborg, som ej längre utgjorde gränsort, och befästningsverken voro på 1660-talet i mycket dåligt skick. 1664 anslogs dock 100 daler för deras nödortftiga istandsättande, och man höll alltjämt i skansen en liten garnison. Kommendant var Per Larsson Stöltenhielm från 1646 till sin död 1668, då han efterträddes av majoren Erik Lood, som var kommendant till 1675. Garnisonen bestod i mitten av 1660-talet av en löjtnant, 2 fältväblar, 4 underofficerare, 3 korpraler, 1 trumslagare, 1 mönsterdräng och 51 gemena soldater. I staden fanns också ett större kronomagasin.

På sin ifrågavarande resa åtföljdes Karl XI bl. a. av generalkvartermästaren Jacob Staël von Holstein, som hade särskilt uppdrag att studera försvarsanordningarna på de orter,

¹⁾ Hemgren: Wenersborgs Historia, Vänersborg 1859, s. 50.

som berördes av konungens resa. Efter besöket i Vänersborg utarbetade han ett betänkande, daterat november 1673, däri han förklarar, att bl. a. Vänersborgs befästningar icke behövde iståndsättas. Men ett nödtorftigt underhåll torde dock ha beståtts, och den lilla garnisonen hölls med växlande styrkor kvar i den s. k. Skansen.

* * *

Bland verifikationerna till Älvsborgs läns räkenskaper år 1673 finner man några uppgifter om Karl XI:s vänersborgsbesök nämnda år¹⁾. Det gäller en sådan detalj som leveranserna till det kungliga köket. Dessa verifikationer utgöras nämligen av de båda kronofogdarnas eller som det då hette befallningsmännens i Väne m. fl. härads fögderi Olof Thorssons och hans kollegas i det fögderi, som hela Dal då utgjorde, Erik Bengtsson Lidemans förteckningar över de "pertzeler", som de var från sitt fögderi på befallning levererat till "den Kongliga Hofförtähringen uthi Wänersborgh ifrån den 22 julii till den 28 ditto".

Det var ej litet, som hade gått åt, och även om konungen naturligtvis vid sitt bord haft många gäster från staden och bygden, så framgår av dessa förteckningar, att konungens följe måste hava varit ganska talrikt.

Ej mindre än 7 oxar, 19 kalvar, 50 får och 14 lamm hade slaktats och använts under de sju dagarna, förutom 13 gäss, 117 höns, 26 kycklingar och en enda hare. Utom det färska köttet hade man använt 3 1/4 lispund (c:a 30 kg.) fläsk, 10 lispund torkat oxkött och 1 lispund gäsfläsk. Av fisk hade åtgått 2 1/4 stycken färska laxar, 1/2 tunna sill och 1 val (80 stycken) saltlångor. Till fisken kanske man i detta sammanhang kan få räkna de 54 tjog kräftor, som kokats för konungens bord.

¹⁾ Älvsborgs läns verifikationer år 1673: II, fol. 1586 och 1593 (Kammararkivet).

Av bröd hade åtgått 18 1/2 lispund torrt sådant, och för bakning av färskt bröd och för matlagning hade man använt 14 1/2 lispund vetemjöl, 17 lispund och 3 skäppor rågmjöl, 2 kannor korngryn, 6 kannor jäst, 1/2 tunna smör (1 tunna smör innehöll 48 kannor!), tydligen nedsaltat dylikt, och 11 1/2 lispund annat smör, uppenbarligen färskt sådant.

För att bereda maten i övrigt hade åtgått 4 1/2 lispund grovt salt, 24 kannor mjölk, 38 tjog ägg och 9 kannor ättika.

Törsten släcktes med tillhjälp av 17 tunnor öl, d. v. s. 800 kannor eller c:a 2000 liter, vilket ju motsvarar en dags-åtgång under 7 dagar av inemot 300 liter, som även med den tidens konsumtionsförmåga bort räcka för en ganska stor mängd personer. Vinet, som säkerligen också dracks i ganska stora mängder, hade väl kungen försiktigtvis tagit med sig från Stockholm. Slutligen upptages i förteckningen också 1/2 lispund talgljus och 8 kannor färska körsbär jämte trädgårds-kryddor och "rötter", till ej angivna myckenheter, samt slutligen ved och brännkol för köket och bageriet.

Av de för åtskilliga av "pertzelerne" angivna pris kan inhämtas, att en ox kostade 9 3/4 daler, en gödkalv 3 daler, en vanlig kalv 16 öre, ett lamm 10 öre, en gås 8 öre, en kanna mjölk 2 öre och en kanna körsbär 4 öre.

Båda fogdernas räkningar sluta tillsamman på 325 daler, d. v. s. värdet av mer än 30 slaktoxdar.

Vad man åt och drack vid Karl XI:s bord i Vänersborg, sommaren 1673, är således nästan det enda man vet om detta konungens besök i staden.

* * *

Karl XI återvände redan 1675 till Vänersborg, och om detta hans andra besök har man fylligare underrättelser såväl genom hans egna dagboksanteckningar som av de notiser, som kunna hämtas ur anteckningar, förda av den konungen åtföljande hovpredikanten doktor Haqvin Spegel.

Konungens egna almanacksanteckningar föreligga i tryck i olika editioner och redaktioner. Huvuddelen är tryckt redan 1809 av Carl Gustaf Nordin och sedermera 1918 av Sune Hildebrand. Dessutom finnas spridda almanacksanteckningar, tryckta i Loenboms Upplysningar till Svenska Historien (1679) och Historiskt Archivum (1775). Spegels dagböcker äro senare utgivna av Sune Hildebrand 1923.

"Anno 1675 den 18 october, som war om Måndagen, reste iagh ifrån Stockholm och kom den 4 November till Vänersborg. Anno 1676 den 29 Februarii drogh iagh ifrån Vänersborg till Stockholm". Med dessa kortfattade ord återger Loenbom konungens anteckningar om sin långa resa och sin långa vistelse i Vänersborg under vintern 1675—1676.

I augusti 1675 hade den länge väntade krigsförklaringen från Danmark kommit, och olyckorna hade följt slag i slag. Holland hade förklarat krig, den svenska hären hade den 18 juni 1675 blivit slagen vid Fehrbellin, och nu intogos alla Sveriges besittningar i Tyskland. Flottan hade den ena motgången efter den andra. Det var för att ordna försvaret i Bohuslän och förbereda ett planerat infall i Norge som konungen för lång tid slog sig ned i Vänersborg, där han övervakade och ledde ett provisoriskt iståndsättande av stadens befästningsverk. Resan dit företogs över Kungsör, där konungen mönstrade trupper, som skulle föras till Vänersborg, och vidare över Jönköping och Falköping samt därefter med anhalter i Ulfstorp och på kungsgården Forsstena i Västra Tunhems socken.

Vid konungens ankomst till Vänersborg utgjorde stadens garnison av 300 soldater, varjämte man förfogade över ej mindre än 70 kanoner. Man hade redan länge betydligt förstärkt garnisonen, som utgjordes av en del av överste Jernskölds regemente (Västgöta-Dals), 75 man under befäl av en löjtnant med erforderligt underbefäl, och sedan 1674 var

där också förlagd en avdelning av artilleriet i Jönköping. Artilleristerna synas ha haft det besvärligt, ty 1674 skriver landshövdingen Henrik Falkenberg från Göteborg till artillerilöjtnanten Börje Kloo i Vänersborg, att artillerifolket där, sedan deras avlöning från Jönköpings län upphört, lede stor nöd i denna hårda tiden, så att hungern går dem hårt på, varför, på det att, innan vidare secours (hjälp) för dem kommer, icke några alldeles fördärvas, Börje Kloo av den spannmål, som fanns i magasinet i Vänersborg åt de 170 artilleristerna skulle tillhandahålla 45 tunnor råg och 85 tunnor korn.

Konungen åtföljdes, som förut nämnts, av Haqvin Spegel, och denne antecknar i sin dagbok, att konungen under sin vistelse i Vänersborg med stor flit och omsorg tillsåg fästningens reparation och truppernas fördelning samt inrättandet av nödiga magasin. Konungen hade, skriver Spegel, intet annat tidsfördriv än dagliga bekymmer om hur den förestående expeditionen skulle företagas och hur de redan begynta olyckorna skulle kunna botas.

Om lördagarna brukade konungen resa ut till Forsstena för att bese sina hästar, vilket var hans enda rekreation efter hela veckans stora och trägna besvär.

Avbrott i enformigheten bereddes dock av de många besök av högre militärer och diplomater, som under dessa oroliga tider uppsökte konungen i Vänersborg. Då man betänker med vilken svit av uppvaktande och tjänare sådana herrar på den tiden reste, förstår man, att det måste ha varit mycket liv och rörelse i Vänersborg vintern 1675—1676.

Den 26 november 1675 anlände fältmarskalken Gustaf Banner för att biträda konungen i utarbetandet av planerna för fiendens tillbakaslående. Den 8 december ankom generalguvernör Fabian von Fersen från Malmö för att avlägga rapport om tillståndet i Skåne. Den 13 december ankom till Vänersborg den bekante Jörgen Krabbe. Han var son av danske

ståthållaren i Norge Ivar Krabbe men blev efter Roskildefreden svensk undersåte och var en av de mest betydande stormännen i Skåne. Under det pågående kriget försökte han emellertid på allt sätt att skydda sin egendom i Skåne, och då krigslyckan ju lång tid syntes svika den svenske konungen, inlät sig Jörgen i landsförrädiska stämplingar, som ledde till att han anklagades och dömdes den 6 november 1676 att mista liv, ära och gods, vilken dom dock ej verkställdes förrän i januari 1678.

Den 15 december ankom kungl. sekreteraren Johan Rosenmarck från Pommern med den sorgliga underrättelsen, att staden Wismar blivit intagen av danskarne. Den 22 i samma månad anlände generalmajoren von Giese och översten för Smålands kavalleriregemente Fredrik von Buchwaldt, båda från Pommern.

I november hade konungen gjort en resa till Göteborg, där han tillbragte tiden från den 7 till den 23 november.

Julhelgen tillbragte konungen i stillhet och andakt och visade — skriver Spegel — till allas förundran ett sådant sinnets temperament, att ingen kunde märka någon nedslagenhet, trots att så många onda tidender och händelser förekommit. Det är väl att antaga, att han under helgdagarna besökte gudstjänsterna i stadens kyrka. Där fanns i varje fall till hans begagnande en särskild "konungs-stol".

Sin lediga tid i december använde konungen att utfärda åtskilliga "Ordningar, som skulle observeras uti det stundande fälttåget". En Qwarters-Ordning är daterad i Vänersborg den 12 december 1675 och en "Kongl. Maj:ts Tåg-Ordning för dess Landt- och Siö Militz sampt Artillerie-Folck" utfärdades i Vänersborg den 15 i samma månad.

Den 14 januari 1676 ankom till konungen greve Bengt Oxenstierna för att erhålla instruktion för sin ambassad till Nimwegen. Dagen därpå anlände riksrådet Tord Bonde och

den 21 kom sekreteraren Nils Lillieroth från Stockholm "til att giöra Hans Maj:t een underdånig berettelse om affairerne" — han hade varit svensk kommissionssekreterare i Frankrike och återvände därifrån 1675. Den 29 januari anlände slutligen greve Axel Oxenstierna och den 1 februari kom konungens halvbroder greve Gustaf Carlsson från Pommern.

Den 7 februari 1676 reste konungen till mönstring i Lidköping, och efter sin återkomst därifrån mottog han den 17 februari i Vänersborg greve Gabriel Mörner. Den 19 och 20 februari avlågade en del av artilleriet med ammunition till Malmö, och den 29 avreste konungen själv till Stockholm.

* * *

Det hade naturligtvis berett svårigheter att i den lilla staden finna bostäder åt konungen och hans stora följe av både militära och civila ämbetsmän, men bostadsfrågan löstes däri-genom att konungen lät uppföra tvenne byggnader, som beboddes av konungen och hans uppvaktning. Byggnadsplatsen tillhandahölls av stadens förnämste borgare Daniel Jons-son Ekman. Daniel hade varit bosatt i Vänersborg åtminstone från 1665 och var gift med Elisabet Marcus, dotter till bagaremästaren och storköpmannen i Göteborg Anders Marcus. Daniel drev en betydande handel i öppen bod och där-jämte omfattande exportaffärer med järn, sågade trävaror, sågblockar, master och spiror, som han uppköpte omkring Vänern, huvudsakligen i Värmland och sålde över Göteborg. Daniel ägde dels den tomt, som senare på en karta från 1699 betecknas med nr 2 i kvarteret nr I och begränsades av nu-varande Drottninggatan, Hamngatan, Kronogatan och Resi-densgatan, dels gemensamt med sin son Anders Ekman den obebyggda tomten nr 3 i samma kvarter. Det torde ha varit på en av dessa tomter, som Karl XI lät uppföra sin proviso-riska bostad i Vänersborg.

Dagen före sin avresa från staden undertecknade konungen ett brev, varigenom han till Daniel Jonsson utan vederlag överlät de å dennes tomt uppförda byggnaderna och visade honom jämväl sin ynnest och bevågenhet genom att göra ho-

KARL XI I VÄNERSBORG 1676.

(Väggmålning i Vänersborgs h. allm. läroverks aula av vänersborgsfödde konstnären Gustaf Hallén, bekostad av rådmannen Jonas Wallin och utförd sommaren 1945.)

nom till innehavare av den stadskällare, som konungen förordnat skulle inrättas i staden till de resandes och främmandes commoditet. För sin källarrörelses räkning fick Daniel dessutom tillstånd att tullfritt utrikes ifrån införa 6 åmar (mer än 940 liter) rhenskt, 12 oxhuvuden (mer än 2800 liter) franskt vin och 15 fat (mer än 2350 liter) mumma.

De rådande krigsförhållandena gjorde emellertid att Daniel Jonsson icke kunde begagna sig av det honom givna införseltillstånd, och så sent som 1682 skriver Kungl. Maj:t till generaltullförvaltningen, att Daniel Jonsson skulle ha ännu två års frihet för tull för sex åmar rhenskt, 12 oxhuvuden franskt vin samt 15 fat mumma, som han i krigstiden icke kunnat införa.

Den ved, som bönderna i trakten väl fingo köra in till staden för uppvärmning av den kungliga bostaden i Vänersborg, förslog ej, utan för kökseldningen fick man taga till i staden upplagda sågeblockar, som tillhörde handelsmannen Albert Niebuhr i Göteborg. Enligt landshövdingens resolution den 6 april 1676 får Niebuhr betalt med 15 daler 21 1/3 öre för 3 11/12 tolfte sågeblockar, som tagits till bränsle i Kungl. Maj:ts kök i Vänersborg.

* * *

Karl XI återkom redan den 29 april 1676 till Vänersborg. Han kom då närmast från Mariestad och Lidköping, stannade i Vänersborg endast över den 30 april och 1 maj och reste redan den 2 maj till Göteborg.

Midsommardagen år 1676 lyckades norrmännen under Gyldenlöwe genombryta svenskarnas försvarslinje vid Karlsgrav och efter fyra timmars strid gå över Göta älv. Vänersborg måste uppgivas, och Gyldenlöwe höll staden besatt till den 10 september, då fienden avtågade efter att ha lagt fästningsverken i ruiner och avbränt hela staden utom kyrkan, "som expres blef conserverad", rapporterar Gyldenlöwe till sin överste krigsherre. Staden stod sedan så gott som övergiven av sina till andra orter flyktade inbyggare i flera år och först 1680 återtog livet där någorlunda normala former att döma av stadens domböcker, som visa att rättskipningen i staden legat helt nere efter kapitulationen till 1680. Då rådde äntligen åter fred för Sveriges del. Krigstillståndet mellan Sve-

rige och Holland hade visserligen upphört i och med att Frankrike slutit fred med Holland, som sedan dess iakttagit neutralitet mot Sverige, men även därefter hade det funnits tillräckligt med fiender kvar. Till följd av sin allians med Frankrike var Sverige på en gång i krig med Spanien, tyske kejsaren, Brandenburg, två särskilda Lüneburgerfurstar, biskopen av Münster och främst och påtagligast med Danmark. Slutstenen i fredsförhandlingarna, som här ej är anledning att behandla, lades genom freden med Danmark i Lund den 26 september 1679, en fred som i själva verket endast innebar en bekräftelse av det fredsfördrag, som Ludvig XIV redan den 2 september i Paris ingått med Danmark för Sveriges räkning. Så mycken makt hade Frankrike tillvällat sig över Sverige till Karl XI:s stora förtrytelse.

* * *

På sommaren 1685 uppehöll sig Karl XI åter i västra Sverige och den 1 augusti ankom han till Vänersborg från Alingsås. Han åt den dagen middag hos landshövdingen David Macklier på dennes boställe Forstena och mönstrade den 3 augusti Mackliers regemente samt Älvsborgs och Västgöta Dals regementen. Den 4 augusti besåg konungen Trollhättefallen och den 5 exerceade han regementena. Den 6 på midnatten for han till Läckö och efter det han tillbragt en natt i Lidköping, fortsatte han till Stockholm.

Den 31 augusti 1689 reste konungen från Höjentorp till Vänersborg och mönstrade där utanför staden — väl å Nygårdsängen, som sedan 1685 anvisats till övningsplats för Västgöta-Dals regemente och förblev så till 1862 — de 300 man av David Mackliers regemente, som varit kommenderade på befästningsarbeten i Marstrand. Från Vänersborg reste konungen, åtföljd av sin blivande måg, prins Fredrik av Holstein-Gottorp, för att bese Trollhättefallen och for därifrån till Uddevalla.

Den 31 juli 1691 anlände konungen åter till Vänersborg denna gång från Karlstad. Han hade den dagen ätit middag hos överstelöjtnanten Göran Ulfspärre på Nordkärr i Holms socken på Dal. Den 1 augusti exercerade konungen i Vänersborg Västgöta-Dals regemente och "läth dhem göra doubbleringarne och handgreppen." På förmiddagen ankom även general Ascheberg till staden. Den 3 och 4 exercerades åter regementet före konungens avresa till Bohus och Göteborg.

Detta synes ha varit Karl XI:s sjätte och sista besök i Vänersborg. Hans svåra sjukdom hindrade honom att under de senare åren av sin levnad vistas så mycket på resor. Han led av magkräfta, och den 5 april 1697 slutade han sin av ihärdigt arbete och svåra bekymmer fyllda levnad. Han var vid sin död ej mer än 41 år gammal.

BERTEL HALLBERG.

Vänersborgs Museum under 60 år.

I. Styrelsen.

Såsom framgick av uppsatsen "Hur museet kom till"¹⁾ föreslogs, att museistyrelsen skulle bestå av 5 ledamöter, 3 valda av stadsfullmäktige, läroverkets rektor såsom självskrivnen ledamot och en ledamot vald av läroverkets kollegium.

I enlighet med detta förslag valde stadsfullmäktige den 29 februari 1891 till ledamöter av museets första styrelse borgmästaren G. Sandberg, läroverksadjunkten P. G. Bergin samt sparbanksbokhållaren Hj. A. Lindedal. Läroverkets rektor var då G. Th. Bergman, och kollegiet hade valt läroverksadjunkten G. von Hackwitz som sin representant.

Museistyrelsen höll sitt första sammanträde den 6 mars 1891, alltså en vecka innan museet öppnades för allmänheten, och man hade givetvis i början åtskilligt att beställa med frågor om museets öppethållande, inträdesavgifter, ekonomi o. s. v.

En detaljerad översikt över styrelseledamöterna samt deras mandattid återfinnes vid slutet av denna uppsats.

Vid en genomgång av museistyrelsens protokoll förefaller det, som om man under museets första decennium framför allt begränsade sig till de administrativa åtgärderna.

I viss mån kanske antalet styrelsesammanträden under olika år kunna giva någon vägledning angående verksamhe-

¹⁾ Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 1949, s. 97.

tens livaktighet. Under 1800-talet hålles endast ett eller högst två sammanträden årligen för de nödvändigaste åtgärderna — åren 1898 och 1899 inte något enda sammanträde. Vid 1900-talets början sker en förändring och åren 1907—1908 hållas inte mindre än 8 sammanträden varje år. Orsaken härtill var tydligen, att museistyrelsen fått två nya ledamöter, rektorn Fredrik Nordin och läroverksadjunkten Josef Sjögren.

Under de följande åren minskar antalet styrelsesammanträden och omkring 1930 är det endast ett sammanträde årligen. Därefter följer åter en ökning, delvis beroende på av krigshotet föranledda åtgärder.

Som synes av förteckningen efter denna uppsats, har mandattiden i regel varit ganska lång. Rekordet torde innehas av läroverksadjunkten Josef Sjögren, ledamot av styrelsen 1907—1949, alltså över 40 år.

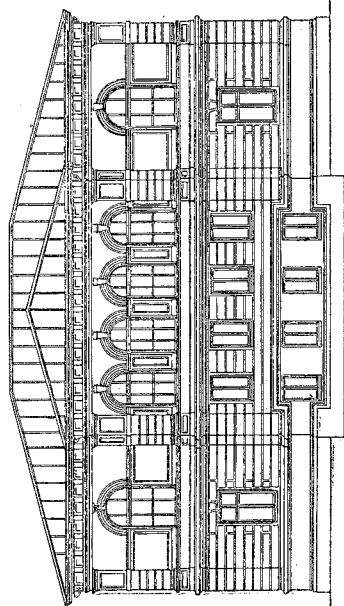
II. Byggnaden.

I ovannämnda uppsats om museets förhistoria angavs, att byggnadsnämnden godkänt de av byggmästaren A. Krüger i Göteborg uppgjorda ritningarna. I skrivelse till byggnadsnämnden den 10 mars 1885 uppgives icke arkitektens namn, endast "hosföljande ritningar". Vid byggnadsnämndens sammanträde den 13 mars uppgives heller icke arkitektens namn, men den ännu bevarade ritningen är signerad "A. Krüger, Febr. 1885".

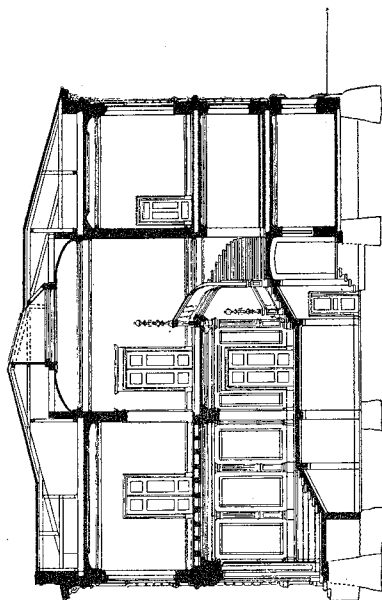
De här avbildade ritningarna visa, hur man tänkte sig anordningarna i museet. I källarvåningens sydöstra hörn finnes ett rum för konservator, och vidare är ingången till källarvåningen förlagd till södra gaveln. Bl. a. i detta avseende frångick man ritningarna vid byggnadens uppförande. Vaktmästarebostaden försågs med direkt ingång till köket i södra partiet av den utskjutande östra väggen, varjämte källarvåningens norra och södra rum försågos med ingångar från öster.

Ritningar till museet, signerade »A. Krüger, Febr. 1885.»

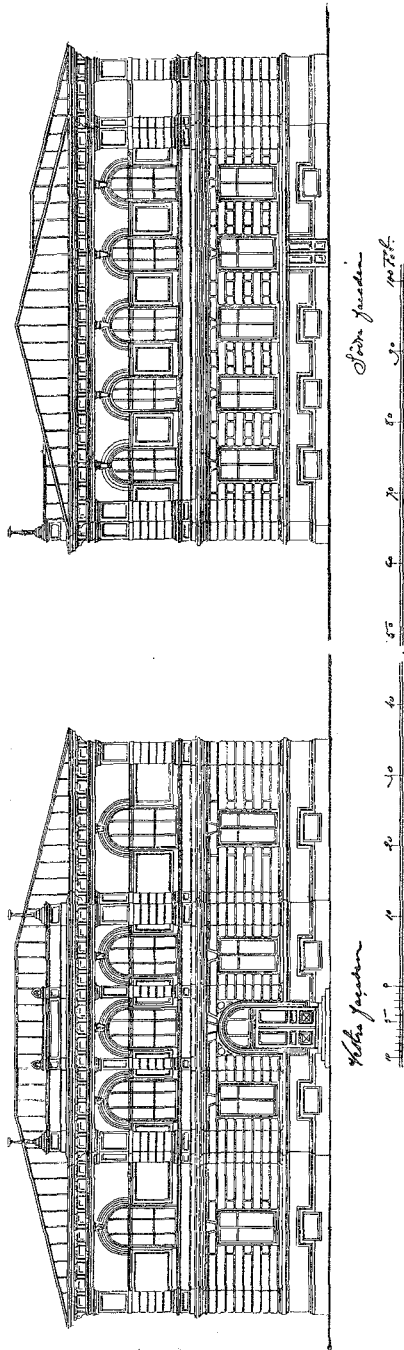
Projekt till Museum i Helsingborg.

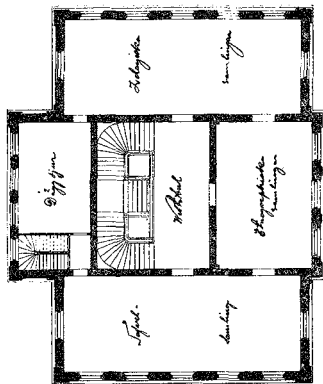

A. Krüger

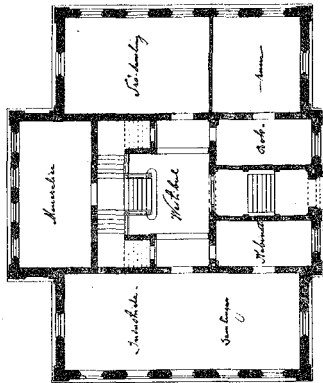

A. Krüger

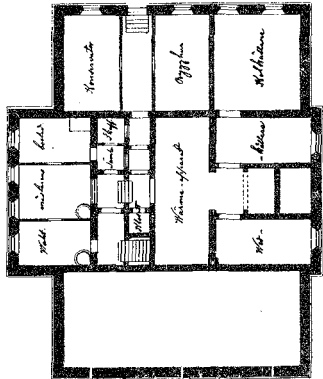

2. Etage

1. Etage

0. Etage

Några nämnvärda ändringar i museibyggnaden ha ej heller senare företagits annat än ifråga om rummens disponerande. Ett undantag är den på ritningen angivna mellanväggen i bottenvåningens södra utställningsrum. Där beräknades en avdelning för museets frösamling, genom mellanvägg skild från ett bokrum. Denna mellanvägg borttogs sedan, och hela salen användes för den naturhistoriska avdelningen.

För övrigt kan man i protokollsboken följa reparationer och smärre förändringar. Särskilt beredde fuktförhållandena i källarvåningen museistyrelsen mycket besvär, något som ännu ej är helt tillrättalagt. De mest omfattande reparationerna ägde rum åren 1923—1924 samt 1946—1947 och 1951.

III. Samlingarna.

De ofta återkommande tidningsartiklarna och notiserna under förarbetena till museet lysa nu nästan helt med sin frånvaro. Under 1890-talet återfinnes i Tidning för Wenersborgs Stad och Län endast 3 notiser, som gälla museet, ett par av dem omnämnda här nedan.

De vid första sammanträdet utsedda intendenterna hade ju redan utfört sitt insamlingsarbete, och för dem återstod det förvaltande arbetet. Styrelsen hade tydligen även en mycket hög uppfattning om samlingarnas syfte. Man ville, såsom synes av nedan återgivna citat, icke beblanda samlingarna med alltför obetydliga eller ovärdiga föremål.

Naturhistoriska samlingarna.

Bland de sparsamma förvärven under 1890-talet fäster man särskild vikt vid den tillökning av den afrikanska samlingen, som ägde rum 1892. I ortstidningen skrives här:

Venersborgs Museum har ånyo blifvit riktadt med flera värdefulla föremål och är det härvid den afrikanska samlingen, som blifvit ihågkommen. Den nyligen från Afrika återkomne hr Reinh. Eriksson medhade nämligen för att

skänkas till museet från hr Axel W. Eriksson: ett leopardskinn för uppstoppling, tvänne särdeles vackra horn efter sable-antilop, ko och tjur, samt skallar af lejon, leopard och vildsvin, samt från hr Axel Wedberg, äfvenledes bördig från Venersborg och en af hr E:s jägare: rent aluvial-guld från Kapguldfältet i Transvaal, guldkvarts från Zoutpansberg i d:o, en stensamling från diamantfälten vid floden Vaal och ett fågelnäste, gjordt av en väfvarefågel.

I likhet med hr Axel E., hvars stora mecenatskap och rika gåfvor till vårt museum äro så väl kända, har äfven hr W. förut ihågkommit museet.

På samma gång vi omnämna ofvanstående, och uttala samhällets tack till de frikostiga gifvarne, taga vi oss friheten att rikta en uppmaning till både forna, nuvarande och blifvande lärjungar vid härvarande läroverk att, då så finnes tillfälle, förära museet lämpliga föremål. Öfver hela jordklotet, snart sagdt, finnes venersborgare kringspridda och om de, i likhet med hrr E. och W. tänkte på stadens museum med gåfvor, skulle detta genom allas enighet snart nog kunna blifva något storartat äfven i de afdelningar, som nu äro mindre och obetydliga.

Ovannämnda gåva var tydligen naturhistoriska avdelningens förnämsta förvärv under denna tid.

Under förberedelserna till museet hade förhandlingar påbörjats med Göteborgs museum om utbyte av en del dubletter i afrikanska fågelsamlingen mot ett eller flera föremål, som vore lämpliga för Vänersborgs museum. De afrikanska fåglarna hade tydligen skickats från Vänersborg på 1880-talet. År 1906 var det fråga om att Vänersborgs museum skulle få en samling skandinaviska havssnäckor som byte, men detta förslag realiserades tydligen icke. År 1907 återupptogs förhandlingarna med Göteborg av den nye intendenten för naturhistoriska samlingen, läroverksadjunkt Josef Sjögren, som efter överläggningar med professor L. Jägerskiöld ifrågasatte, att Vänersborgs museum skulle få en zebra. Denna levererades dock först 1907.

För öfrigt sökte man på bästa sätt utöka samlingarna, men av utrymmesskäl måste en viss begränsning ske. År 1908

avböjde t. ex. museistyrelsen erbjudande om inköp av en elefant.

Bland de olika samlingar, som tillförts museet, kan den märkliga Ehrenströmska äggsamlingen år 1920 nämnas.

Intendenter ha varit:

läroverksadjunkten	Gustaf von Hackwitz..	1891—1907
„	Josef Sjögren	1907—1949
„	Carl G. A. Klingberg	1949—1951

Kultu r h i s t o r i s k a a v d e l n i n g e n .

Ikke heller denna avdelning utmärktes av någon större anskaffning. Första gången ett föremål, tillhörande densamma, omnämnes i ortstidningen är den 28 augusti 1898, då följande notis återfinnes:

Venersborgs museum har af ing. C. P. Sandberg å Björkås bekommit en mer än vanligt intressant gåfva. Denna utgöres nämligen af den ryktbare jägaren G. Lloyds rullspö och fiskväska, som han begagnade vid sina otaliga fiskefärder.

Som Lloyd under större delen af sitt lif var bosatt i Venersborg och dess omgifning, är det troligt att flera minnen af den väldige jägaren och fiskaren finnas i orten och skulle det för museet vara värdefullt, om dessa blefve skänkta dit till dess samlingar.

En märkbar förändring iakttofs, då den framstående fornforskaren, rektorn Fr. Nordin, invaldes i styrelsen. Till att börja med hade den gamla styrelsen tydligen svårt att acceptera Nordins insamlingsprinciper, vilket framgår av ett protokollfört beslut år 1905:

Rektor Nordin föreslog, att styrelsen borde förflytta en å åkrarne vid Brätte befintligt gammal grafsten till museet. Som museet ikke har plats för sådana föremål och som stenen ikke var rest öfver någon framstående eller historiskt känd person, ansåg sig ikke styrelsen kunna bifalla förslaget.

Under senare år vann dock Nordin framgång, och protokollen fyllas sida efter sida med föremålsförteckningar med anledning av Nordins eller hans medhjälparens inköp. Bland

medhjälparna märktes under senare år särskilt herrar G. M. Blomkvist, L. Th. Langer och F. G. Lönnerblad.

En ytterst viktig fråga upptogs år 1903, nämligen utarbetandet av en katalog över museets samlingar. Efter en del förhandlingar med dåvarande amanuensen P. G. Wistrand vid Nordiska Museet utarbetades en katalog sommaren 1904 av lektorn Abraham Ahlén. Kostnaden för utarbetandet hade uppgått till 400 kronor, och förhandlingar började genast angående tryckning av densamma, vilket under följande år skedde i Vänersborg, där billigaste anbud erhöles. Vid katalogens utarbetande uppdelades föremålsbeståndet på trettio avdelningar, där numreringen i varje avdelning började med 1. Märkningen skedde genom påklistring av lappar. Följden är, att museet nu har en skål med bortfallna lappar och en mängd omärkta föremål, något som nödvändiggör en omkatalogisering av museets samlingar. Tyvärr försvåras detta av att efter katalogens tryckning inga åtkomsthandlingar bevarats.

Katalogiseringsfrågan ägnades även i fortsättningen stort intresse från rektor Nordins sida, och vid upprepade tillfällen anställdes på hans förslag ovannämnde Langer att katalogisera nyförvärv.

Särskilt stort tillskott erhöles museet omkring 1912, då hushållningssällskapen i länet i Vänersborg anordnade en historisk utställning. Museistyrelsen sökte på bästa sätt bevaka museets intressen och drog sig icke ens för att gå i personlig borgen för behövlige inköpssummor.

Under de senare åren i det första decenniet minskades anskaffningen, men ett betydelsefullt förvärv gjordes 1908, då godsägaren Hans Ahlmanns omfattande samling från Backa i Nödinge socken donerades till museet. Styrelsen förpliktade sig därvid den 23 januari, att denna samling för framtiden, enligt givarens föreskrifter, skulle förvaras och utställas samlad.

Åtskilliga fynd tillkommo även genom rektor Nordins arkeologiska grävningar.

Vid denna tid sökte man i protokollen tydligen omsorgsfullt redogöra för varje gåva och inköp, en princip som för övrigt fortfarande tillämpas. Under år 1907 anmälades sålunda en gåva av 5 medaljer för skiffertillverkningen vid Hällan i Gunnarsnäs socken, och härigenom får man en ytterst intressant belysning av en numera utdöd industri i Dalsland.

Nyförvärven skulle placeras i museet och för att vinna utrymme beslutade styrelsen den 23 januari 1908 att låta den på planritningen markerade frösamlingen försvinna i ett magasinsutrymme. I samband härmed uppstod frågan om ägare till frösamlingen, och efter utredning konstaterades, att den skänkts till museet såsom grundplåt till ett lantbruksmuseum. Det var de naturhistoriska samlingarna, som fingo taga detta utrymme i anspråk, och det är betecknande, att man vid följande sammanträde beslutar anskaffa ett skåp för björnen.

En ny stegring i föremålsanskaffningen inträffade i början av 1920-talet, då museet genomgick sin stora reparation och fältläkaren K. G. Cedergren särskilt arbetade för museets hantverkshistoriska och arkeologiska samlingar. Framför allt bör man härvid tänka på depositionen år 1923 av Cedergrens stora arkeologiska samling och gåvan samma år av fru Emelie Appelbergs omfattande samling. Vid samma tid tillkommo även en deposition från kyrkorådet i Vänersborg samt gåvan av färgaren Söderbergs tryckplattor. D:r Cedergrens ovannämnda samling skänktes efter hans död till museet av fru Elsa Cedergren år 1942.

Intendenter ha varit:

läroverksadjunkten P. G. Bergin		1891—1914
rektorn Fr. Nordin		1914—1920
fältläkaren K. G. Cedergren		1920—1941
landsantikvarien N. I. Svensson		1941—

IV. Utställningar m. m.

Redan under 1890-talet uppläts museet vid tre olika tillfällen för konstutställningar. Den första i raden av utställare var Frans Timén. I regel tog museet ingen lokalhyra men fick i ett fall löfte om 10 % provision, vilket medförde en inkomst på kronor 4:55.

Denna del av verksamheten tycktes dock icke på något sätt ha utgått från styrelsen och låg även nere i flera decennier. Under de senaste åren har samarbete inletts med Göta-Älvdalens Konstförening, som utan kostnad erhåller lokal på museet för sina utställningar. Inträdesavgifterna tillfalla dock museet. Det är i regel 4 utställningar per år, som anordnas av konstföreningen. Dessutom kan museet mottaga även andra utställare men har då förbundit sig att rådgöra med Göta-Älvdalens Konstförening. Utställningarna ha givetvis inverkat förmånligt på museets besöksstatistik.

Museistyrelsen har vid olika tillfällen sökt ägna uppmärksamhet även åt museet icke berörande kulturhistoriska frågor. År 1942 tog styrelsen sålunda initiativ till insamling för den utgrävning av Brätte, som sedan ägde rum till Vänersborgs 300-årsjubileum. Fynden från utgrävningen ha tillfallit museet. Däremot kan museet icke räkna med några fynd med anledning av år 1949 väckt förslag om anordnande av ett kulturreserverat i närheten av fängelset.

I de tidigaste protokollen skymtar ibland meddelande om skrifter, som sänts från andra museer, men museet hade tyvärr icke någon skrift att lämna i utbyte. En utomordentlig hjälp för museet och kraftig förbättring av dess möjligheter att erhålla ett fackbibliotek har därför erhållits, då Vänersborgs Söners Gille år 1949 började låta museet få icke mindre än 100 exemplar av gillet årsskrift att använda såsom bytesexemplar. I gengäld skall museet till gillet år-

ligen leverera en uppsats med anknytning till museet. Detta samarbete med Vänersborgs Söners Gille är för museet mycket betydelsefullt ur olika synpunkter.

Vaktmästare ha varit:

Th. Larsson	1885—1908
J. A. Dahlgren	1908—1935
Oscar Magnusson	1935—1951
Karl Oskar Andréasson	1951—

V. Ekonomi.

Under de första åren av museets tillvaro anlätades överskottet av Axel W. Erikssons gåvomedel för upprätthållande av museets drift och i fortsättningen av 1890-talet fick man tydligen årets brist såsom lån av stadsfullmäktige, eftersom Adolf Andersohns donation ännu ej lämnade någon avkastning. Åren 1891 och 1893 upprättades budget för museet, men sedan upphörde denna åtgärd. Först från 1918 upprättades regelbundet budget för museet. År 1891 uppgick den samma till kronor 949:28, år 1893 till 700, år 1918 till 2.225 och år 1950 till 14.700 kronor.

Under de första årtiondena lämnades dock inga anslag till museet av utdebiterade medel, endast Andersohnska fondens räntemedel kommo till användning. Första gången staden lämnade anslag av utdebiterade medel var år 1941, nästa gång 1943 samt därefter 1946 och följande år.

NILS IVAN SVENSSON.

Bilaga.

MUSEETS STYRELSE HAR UTGJORTS AV FÖLJANDE PERSONER:

a) Självskrivna såsom läroverkets rektorer:

rektorn G. Th. Bergman	1891—1900
„ N. Lindskog	1900—1909
„ L. G. Mellén	1909—1913
„ A. Emmelin	1913—1919
„ E. Lundberg	1919—1947
„ B. V:son Lundqvist	1947—

b) Valda av läroverkets kollegium:

läroverksadjunkten G. von Hackwitz	1891—1907
„ J. Sjögren	1907—1949
„ C. G. A. Klingberg	1949—1951

c) Valda av stadsfullmäktige:

borgmästaren G. Sandberg	1891—1903
läroverksadjunkten P. G. Bergin	1891—1914
bankkamreraren Hj. A. Lindedal	1891—1927
rektorn Fr. Nordin	1903—1920
fätläkaren K. G. Cedergren	1914—1941
lantbruksingenjören B. E. Hildebrand	1920—1933
folkskolläraren Y. Näsström	1927—1935
förmannen Hj. Nyman	1933—
landsantikvarien N. I. Svensson	1935—1947
leg. läkaren I. Hæger	1942—
rektorn E. Lundberg	1947—1950
överläkaren A. Grönberg	1951—

ORDFÖRANDE HAVA VARIT:

rektorn G. Th. Bergman	1891—1900
„ N. Lindskog	1900—1909
„ Fr. Nordin	1909—1920
fätläkaren K. G. Cedergren	1920—1941
rektorn E. Lundberg	1941—1950
„ B. V:son Lundqvist	1951—

ETT 100-ÅRSMINNE.

LANDSHÖVDING PAUL SANDELHIELM,
Vänersborgs stads återuppbyggare efter branden 1834,
avled i kolera den 17 oktober 1850 och är begravd
å kyrkogården nr 2, troligen i en massgrav.

ÅRSKRÖNIKA 1950.

När jag nu efter en vintrig solskenspromenad runt Skräcklan, som bjöd på ett strålande panorama över Vänersborgsviken, på juldagsmiddagen — ty när skulle jag annars hinna med det? — sätter mig till vid skrivmaskinen för att påbörja årets krönika, fylles jag 1) av en djup beundran av förmågan hos vår väderlekstjänst, som senast på julaftonen för Vänerlandskapen förutsåg mulet väder, regn och rusk under helgen, 2) av en viss bävan inför den självpåtagna uppgiften att söka sammanfatta, vad sig i världen, landet, staden och gillet tilldragit under det snart gångna året. För det hör närmast "skam" till att komma efter Dig, käre vän Elov Nordén, med Dina 22 årskrönikor och Din benådade förmåga att — mer eller mindre sanningsenligt — nida Din omvärld och Dina vänner inom och utom gillet, med eller utan mustasch. Och nog tycker jag, att Du kunde orkat med 25-talet krönikor fullt.

Du trodde i Din sista krönika inte på våra protokoll. Gör det, Elov; särskilt på dem som ännu ej kunnat tillrättascaffas! De förtiga Din avsägelse av krönikörskapet. Förstår Du då inte, att detta var ett utslag av ren självbevarelsedrift: vi ville ha Dig kvar som vår krönikeskrivare — gärna på livstid och i medvetande av att Uddevalla dock endast är vår för- och hamnstad. Men när vi efter "avhyvlingen" i

fjölårets krönika inte kunde annat än — på mitt underfundiga förslag — uppdraga åt årsskriftsnämnden (!) att omhändervar bestyret med 1950 års krönika, förstår Du kanske nu, att detta skedde i vetskap om att — Du tillhör årsskriftsnämnden. När Du likväl framhärdat och inte varit karl nog att utstå en smula smälek och begabbelse av Din familj, som f. ö. — jag vet det! — nu saknar de högst angenäma krönikeförberedelserna, och då jag trots valhänta försök att få andra medlemmar av årsskriftsnämnden att axla Din kappa, har jag, på det att gillebröderna inte må sakna någon ingrediens i den traditionella annandagjultmötesmenun, beslutat göra så gott jag kan för att fylla behovet. Och jag gör det gärna, mest därför att jag i år verkligen har litet på hjärtat att säga bröderna.

Först är det mig då en mycket kär plikt att i denna krönika och därmed också i vår årsskrift till Dig, Elov Norden, rikta gillet och alla dess medlemmars varma tack inte bara för alla Dina härliga krönikor utan också för all annan ospard möda, som Du under många år nedlagt för Ditt gille. Många initiativ har Du tagit, som varit gillet till stort gagn, och många äro de mera triviala sysslor, Du som gilleskrivare och som god gillebroder utfört till gillet bästa och brödernas trevnad. Jag glömmar i detta sammanhang inte heller den gärning Du utförde, när gillet ”unga garde” en gång i tiden pockade på representation i den inre konklaven. Genom en mångfald vittnesbörd står det klart för mig, att i vårt tack instämma många gillet utomstående beundrare av Din krönikekonst. Tag nu inte allt detta som ett avsked, ty så var det inte menat, utan vässa pennan och kom igen!

Nu har det hänt. Med stöd av gillet bemyndigande nedlade styrelsen med utgången av 1949 gillet ålderdomshemsverksamhet. Från och med år 1950 har gillet fastighet på villkor, som få anses förmånliga, uthyrts till pensionatsrörelse,

och därmed har ålderdomshemmet blivit, vad det väl länge varit redan i gillet regi: Pensionat Gillet. Rätt snart efter hemmets tillkomst visade det sig, att tiden och utvecklingen löpte ifrån oss. Samhället övertog alltmera ålderdomsvården, det blev allt svårare att få rummen uthyrda och, när så folkpensionerna förbättrats och pensionärshemmen tillkommo, blev situationen ohållbar. Nya vägar måste sökas. Det är nu styrelsens avsikt att för gillet snarast framlägga förslag om att fastighetsföreningen omändras till en stiftelse för direkta ålderdomsunderstöd.

När gillet år 1921 för 10.000 kronor av Vänersborgs stad inköpte det gamla epidemisjukhuset, överenskomms att, därest gillet framdeles skulle använda fastigheten för annat ändamål eller på annat sätt än som ålderdomshem, gillet skulle vara pliktigt att till staden därutöver utgiva ytterligare 30.000 kronor, som intecknats i fastigheten. Då staden enligt gillet stadgar är dess "universalarvinge", har styrelsen i den uppkomna situationen ingått till stadsfullmäktige med framställning, att staden ville efterskänka sin sagda fordran. Drätselkammaren hemställde om bifall härtill, men stadsfullmäktige återremitterade ärendet, uppenbarligen för bibehållande av garanti, att gillet inte försäljer fastigheten.

Redan d:r K. G. Cedergren väckte på sin tid frågan om hugfästande av minnet av en av vår stads största välgörare, landshövding Sandelhielm, som väl får anses vara stadens återuppbyggare efter den stora branden år 1834. Tanken uppstod då, att gillet, som — med hänsyn till att gillet ålderdomshem alltså skall fortleva som en penningstiftelse, fortfarande knuten till ifrågavarande fastighet — icke anser sig nu betalningsskyldig för stadens inteckning, likväl skulle överlämna 30.000 kronor till staden att användas till ett minnesmärke över landshövding Sandelhielm, givetvis under förutsättning att gillet befriades från inteckningen. Såsom gi-

ven plats för detta tänktes planen framför länsresidenset, därifrån S. kunde blicka mot sin stora brandgata, torget och plantagen. Tyvärr har det visat sig, att varken den nuvarande landshövdingen — ej heller hans båda föregångare — eller byggnadsstyrelsen, som omhänderhar förvaltningen av kronans hus, önska en sådan lösning. Planen om ett minnesmärke över landshövding Sandelhielm torde alltså få förverkligas i ett annat sammanhang.

Hösten 1950 besöktes landshövding Richert av vår store bildhuggare, professor Carl Milles, som ju till svenska staten donerat sin Millesgård på Lidingö vid Stockholm. I sällskap med stadsfullmäktiges ordförande, vår gillebroder Oscar Andersson, gjordes en rundvandring genom staden, som vann Milles' stora gillande. Väl önskade professorn den vanprydande musikestraden och den d:o kiosken i stora plantaget all världens väg, men i stort sett var allting gott. Framför residenset ville han gärna se placerat ett av sina verk, och han tänkte sig närmast en apoteos till hästen, människans främste hjälpare genom tiderna. Han inbjöd landshövdingen och stadsfullmäktiges ordförande att i Millesgården skåda, vad han hade att erbjuda. Han ställde även i utsikt en donation av ett mindre konstverk till prydnad av platsen framför kyrkan, dock under förutsättning av ytterligare trädgallring till friläggande av den vackra kyrkofasaden. I samband härmed borde även undersökas, om icke den vanprydande putsen på kyrktornet kunde avlägsnas.

Så bar det sig, att undertecknad, som råkade i annat ärende befinna sig i kungl. huvudstaden, blev Oscar Andersson följaktig till Millesgården, denna underbara anläggning för allt Sveriges folk, där vi upplevde några oförglömliga timmar tillsammans med den store konstnären. Väl funno vi — i likhet med landshövdingen — den tilltänkta hästen tilltalande, men den hade ju som idé rätt föga samband med just vår stad.

Däremot funno vi i vardande ett annat konstverk, föreställande S:t Martin, "barmhärtighetens apostel". Riddaren sitter till häst, och den hästen företer ett linjespel, som är synnerligen vackert och alls ej för tankarna på den för förste åldermannen välkände Folke Filbyters bärare. S:t Martin själv ses med sitt svärd klyva manteln och dela ut den till de fattiga. Väl är riddarens lekamen späkt, men det höves ej en barmhärtighetens apostel att vara vid gott hull. Konstverket utgör en vacker symbol, som väl passar in med ett av gillet syften.

Styrelsen har behandlat frågan och enhälligt beslutat tillstyrka, att 30.000 kronor överlämnas till staden för förvärfv av detta Milles konstverk att placeras framför residenset under förutsättning, att avtal träffas med staten att konstverket för all framtid skall vara stadens egendom, att stadens in-teckning i gillet fastighet återlämnas samt att gillet namn knyttes till donationen. Meningen är alltså, att konstverket, som kommer att kosta c:a 50.000 kronor och skall placeras på en marmorkolonn av lämplig höjd, skall förvärfvas av staden och gillet i samverkan. Drätselkammaren har förklarat sig i princip vilja gå in för saken. Om allt går, som det nu är tänkt, skulle konstverket kunna avtäckas redan nästa år vid Milles' återkomst från sin sista Amerikaresa och staden sedan vara en sevärdhet rikare.

I vår stad har givetvis under det gångna året hänt en hel del, varom de närvarande och årsskriftens övriga läsare förstås äro underkunniga genom E. L. A., som ju är "vår andes stämma i världen". Kanske dock inte allas. Staden växer. Det byggs, men ändå är bostadsbristen skriande. En hel del folk bor provisoriskt, bl. a. på Vänersborgs Söners Gille, förlåt — Pensionat Gillet. Det rivs också gamla hus. Sålunda har Wibomska villan ingärdats av ett stort nybygge och försvinner inom kort. Vidare rivs i dagarna den gamla slöjd-

skolan för att ge plats åt den nya telefonstationen, som lär bli landets modernaste tillsvidare. Man lär komma att själv kunna koppla sig ända till Göteborg med dess omgivningar. Lasarettet har fått en ny stor och välkommen paviljong — av landstinget invigd långt innan den var färdig — ävensom nya bostadshus. Belfragegatan har framdragits till Edsvägen och blivit en mycket dyr gata. Den fyller dock ett länge närt behov och är såtillvida förträfflig. Gatubiten är emellertid ett skolexempel på hur trafikfrågor icke bör lösas. Redan på 1910-talet planerades bebyggelsen söder om järnvägen. Först nu, när 1/3 av stadens befolkning bor där, löses tillfartsfrågan. Undra sedan på att det blir dyrt.

Sedan nyåret rusa de elektriska tågen genom järnvägsdiket. I samband med elektrifieringen har Edsbron höjts och bredats, och södra infarten erbjuder nu en rätt pampig anblick. Runt kyrkogården nr 1 har dragits en stenmur. Tyvärr har därvid en vacker trädrad måst offras, men man vänjer sig vid allt. Knappast dock vid att Södra Järnvägs-gatan igenlägges. Det är ett hån mot den enskilda äganderätten och mot dem, som där byggt och bo.

Det har också valts nya stadsfullmäktige. 1930-talets system med 15—15 har nu upprepats i ett med 20—20, med vad detta innebär av vågmästeri och kohandel. Som väl är avgöras dock de allra flesta kommunala frågorna över parti-gränserna.

Gamle kung Gustaf har gått ur tiden. En kulen söndagsmorgon i slutet av oktober halades flaggan på halv stång på Drottningholms slott, som också sett honom födas. Den folkkäre monarken följdes till sitt sista vilorum i Riddarholmskyrkan av ett enigt folks tacksamhet för en exceptionellt lång och sällsynt gagnarik konungagärning. På Sveriges urgamla tron har uppstigit Gustaf VI Adolf, mött av folkets förtroende efter en väl kvalificerande kronprinstid. Ko-

nungens framträdande för folket, väl förmedlat av radio och press, har stärkt detta förtroende. Han förkroppsligar på ett utomordentligt sätt sitt valspråk: Plikten framför allt!

Sverige är ett lyckligt land. Javäl! Det torde dock numera stå klart för de flesta, att standarden i det svenska folkhemmet uppskruvats väl mycket. Vi ha ej råd till den, åtminstone inte ännu. Väl förklarade det ledande partiet vid höstens valrörelse, att det klarat krisen. Några frågade: Vilken kris? Kvar står dock, att krisen först nu blivit verkligt akut. Priser och löner uppskrivas nu växelvis så, att balansen försvinner och att de svenska varorna förlora sin konkurrenskraft. Svångremmen får dragas åt.

Sedan Svenska Akademien i år lyckats få tag i ett par litteraturpristagare, varav en filosof från England och en farmare från Mississippi, har nobelstiftelsen med pomp och ståt och stort uppbåd av f. d. nobelpristagare firat 50-årsjubiléet av Emanuel Nobels stolta skapelse. Därmed hade också televisionen sitt första framträdande i Sverige.

Det har regnat som aldrig förr denna höst. Lantbruket, inte minst i dessa trakter, har lidit svåra skador. Det gick så långt, att gammal grund givit vika. Så rasade en morgon ett stort jord- och lersjok med tillhörande bebyggelse vid Surte ut i Göta älv och stängde av denna, till all lycka utan alltför stor människospillan. Svensk företagsamhet och teknisk förmåga firade en stor triumf vid skadans avhjälpande. Inom kort var älven uppmuddrad, ny järnväg och landsväg dragna och boningshus byggda. Heder åt sådant!

Ute i världen ser det hemskt ut. Krigsguden stack aldrig sitt svärd i skidan år 1945, då den eviga freden traktatsenligt skulle ha inträtt. Än här och än där har han dykt upp och vållat död och förintelse. Senast vid midsommartid framträdde han i det arma Korea, som nu hotar att bli ett nytt Sarajewo och Polen. Människorna vill nog fred, men det

ser ut, som om några få på vår jord, liksom alltid i historien, skulle topprida de andra. Bakom allt står maktbegär och traktan efter hegemoni. Vetenskapens landvinningar vändas till förgörande förstörelsemedel. Vad andlig och lekamlig odling strävsamt och under lång tid bygger upp, förstöres i nästa tidsskede så fort och så effektivt som möjligt. Det hela är minst sagt meningslöst. Axel Oxenstierna hade så rätt: Man vet ej, med hur liten klokskap världen styres.

Det här blev visst till sist en klagovisa och knappast någon krönika. Det är också allt skäl i världen att just nu, mina bröder, önska Eder, vår stad och vårt land och hela mänskligheten ett gott nytt år!

Vänersborg den 26 december 1950.

GUNNAR HJORTH.

MINNESRUNOR 1950.

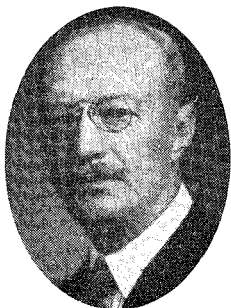
"Bort gå de, stumma skrida de,
en efter en, till skuggornas värld."

Ett år har åter flyktat, sedan vi sist voro bänkade till högtidsstämman. I våra leder hava uppstått tomrum efter bortgångna gillebröder. Under året hava fyra ryckts bort av dödens okuvliga hand för att icke mera återkomma.

Fastighetsägaren KARL WILHELM JOHANSSON, född i Vänersborg den 20 augusti 1886, avled den 3 januari 1950. — J. var från unga år anställd vid Vänersborgs Tändsticksfabrik, där han kvarstannade ända till dennes nedläggande år 1932. Han tjänstgjorde som reparatör, och det plikttrogna sätt, på vilket han fullgjorde sina åligganden, samt hans duglighet gjorde, att han tillvann sig både ledningens och sina arbetskamraters bevägenhet. Under senare tid ägnade han sig helt åt skötseln av sin fastighet.

— Johansson inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1930.

F. d. konsuln RICHARD DYMLING avled den 24 mars 1950. — D. var född i Vänersborg den 22 juli 1868 och son till en av stadens på den tiden mest bemärkta köpmän, Otto H. Dymling. Efter studentexamen i födelsestaden 1887 genomgick D. Handelshögskolan i Antwerpen. Dymling praktiserade en tid som förberedelse till egen verksamhet, vilken han fann i firma Jacob Versteegh, som han i över fyra decennier lett, först i Härnösand och sedan i Stockholm. I den förstnämnda staden var han nederländsk vicekonsul. Ric-

hard Dymling var styrelseledamot i flera norrländska trävarubolag samt ordförande i styrelsen för Sjöförsäkring A.-B. Ägir. — Konsul Dymling hyste hela livet varmt intresse för sin födelsestad, och Vänersborgs Söners Gille ihågkom han vid flera tillfällen med anse-
liga penninggåvor. — Dymling inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1919.

Direktören MAGNUS HANSSON avled den 18 april 1950. — H. var född i Vänersborg den 19 juni 1872 och kom i unga år till Stockholm, där han arbetade inom klädesbranschen. Efter anställning i olika firmor blev han 1914 chef för Drags A.-B:s avdelningskontor i Stockholm, där han verkade, tills han 1945 avgick med pension. — Hansson inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1907.

Typografen ERNST LUDVIG CARLSSON avled den 27 november 1950. — C. var född i Vänersborg den 3 december 1896. Efter avslutad skolgång ägnade han sig åt boktryckarkyrket och gjorde sina första lärospån hos C. W. Carlssons Eftr. i hemstaden. Efter lärlingstiden fick C. anställning hos Oscar Isacson's Boktryckeri A.-B. i Göteborg och var anställd där till sin bortgång. Han var anse-
dd som en synnerligen skicklig och pliktmedveten yrkesman. — Carlsson inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1940.

PRIMUS ANDERSON.

*Sida vid sida falla de,
samlas allt fler och fler,
somliga tidigt kallade,
andra, då sol gått ner.*

*Skuggorna breda sig om dem,
vilan är djup och lång.
Domnande kvällsvind söver dem,
susar sin vaggande sång.*

Vänersborgs Söners Gilles styrelseberättelse för år 1950.

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gille får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten under år 1950:

Gillet har under året varit samlat till årsstämma den 28 mars och till högtidsstämma annandag jul. Till den senare hade 47 av Gillets medlemmar infunnit sig. Förste åldermannen höll därvid föredrag över ämnet: "Några bilder från Vänersborg på 1860-talet."

Gillet årsskrift har under året utkommit med sin nittonde årgång och tillställts samtliga medlemmar. Samarbetet med stadens museum har fortsatt.

Såsom av fastighetsföreningens årsberättelse framgår har Gillet erbjudit sig att till Vänersborgs stad överlämna 30.000 kronor såsom bidrag till kostnaderna för ett konstverk av Carl Milles, avsett att placeras å planen framför länsresidenset.

Av sin under året avlidne medlem konsult Richard Dymling har Gillet enligt testamente bekommit 2.760 kronor. Om dessa medels disposition kommer styrelsen att sedermera framlägga förslag.

Framlidna fröken Anna Elvira Särnblom i Grästorp har till Vänersborgs församlings kyrkoråd överlämnat 5.000 kronor, varav räntan eller del därav skall användas till en jul- eller sommarfest för pensionärerna å Vänersborgs Söners Gilles ålderdomshem. Då Gillets ålderdomshemsrörelse numera nedlagts, lär donationen få komma att användas för motsvarande ändamål vid Vänersborgs stads ålderdoms- och pensionärshem.

Ur "Knut Hernströms Understödsfond" hava utdelats två julgåvor, ur "Major Oscar Wenerströms Understödsfond" likaledes två julgåvor och ur Gillets allmänna kassa fyra julgåvor.

Medlemsantalet utgjorde vid 1950 års utgång 404, varav 12 ständiga medlemmar. Under året hava 4 medlemmar avlidit, 1 avförts på grund av stadgeföreskrift och 19 tillkommit.

Beträffande ålderdomshemmet med tillhörande fond hänvisas till fastighetsföreningens särskilda styrelseberättelse.

Över Gillets allmänna kassa och övriga fonder lämnas följande redogörelse:

1. ALLMÄNNA KASSAN:

Behållning från år 1949	1.144:50
Årsavgifter	2.069:—
Försålda årsskrifter	45:—
„ 25-årstecken	3:—
Ränta	25:96
	Kronor 3.287:46

Kostnader i samband med gillestämmor	253:55
Bidrag till kostnaden för årsskriften..	1.361:82
Julgåvor	135:—
Kransar m. m.	236:35
Inköp av fotografier	4:40
Bidrag till besök från vänorten Herning	50:—
Bankfack	10:—
Trycksaker m. m.	85:—
Porto, telefon m. m.	251:—
Diverse	22:55
	2.409:67

Behållning till år 1951: Innest. i bank	450:76
Innest. å postgiro	2:90
Kontant i kassan	424:13
	Kronor 3.287:46

2. VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES FÖRSKÖNINGSFOND:

Behållning från år 1949	3.973:59
Ränta	99:32
	Kronor 4.072:91

Behållning till år 1951: Innest. i bank	Kronor 4.072:91
---	-----------------

3. NAMNKUNNIGA VÄNERSBORGARES MINNES FOND:

Behållning från år 1949	622:29
Ränta	15:55
	Kronor 637:84

Behållning till år 1951: Innest. i bank	Kronor 637:84
---	---------------

4. KNUT HERNSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från år 1949	2.075:92
Räntor	67:46
	Kronor 2.143:38

Julgävor	60:—	
Behållning till år 1951: Obligationer ..	2.000:—	
Innest. i bank	83:38	2.083:38
	Kronor	2.143:38

5. HJALMAR A. LINDEDALS MINNES FOND:

Behållning från år 1949	4.345:05	
Räntor	129:—	
	Kronor	4.474:05

Behållning till år 1951: Obligationer	4.000:—	
Innest. i bank	474:05	4.474:05
	Kronor	4.474:05

6. MAJOR OSCAR WENERSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från år 1949	3.357:51	
Räntor	99:14	
	Kronor	3.456:65

Julgävor	80:—	
Behållning till år 1951: Obligationer	3.000:—	
Innest. i bank	376:65	3.376:65
	Kronor	3.456:65

7. WILHELM och NORA MALMBERGS DONATION:

Behållning från år 1949	11.396:—	
Räntor	334:45	
	Kronor	11.730:45

Stipendier till elever vid folkskolan	100:—	
Behållning till år 1951: Obligationer	10.000:—	
Innest. i bank	1.630:45	11.630:45
	Kronor	11.730:45

8. 25-ÅRSMÄNNENS FOND:

Behållning från år 1949	800:02	
Gåva: Minne av den 3 april 1850	100:—	
Ränta	20:08	
Annonser i årsskriften	500:—	
Bidrag till kostnaden för årsskriften	1.361:82	1.981:90
	Kronor	2.781:92

Arsskriften 1950	1.861:82
Behållning till år 1951: Innestående i bank	920:10
Kronor	2.781:92

9. KONSUL RICHARD DYMLINGS DONATION:

Enligt testamente	2.760:—
Ränta	40:25
Kronor	2.800:25

Behållning till år 1951: Innest. i bank Kronor 2.800:25

Inom sig har styrelsen för året utsett: till andre älderman taxeringsintendenten Gunnar Hjorth, till gilleskrivare bankkassören Primus Anderson och till kassafogde drätselkontoristen Kurt Hallberg.

Styrelsen har under året haft 11 protokollförda sammanträden.

Vänersborg den 7 mars 1951.

BERTEL HALLBERG.

GUNNAR HJORTH. PRIMUS ANDERSON. KURT HALLBERG.

BROR FOCK. BRUNO STERNER. VALTER KARLSON.

Granskningsberättelse.

Undertecknade, vid ordinarie gillestämma utsedda granskningsmän för Vänersborgs Söners Gilles räkenskaper och förvaltning under år 1950, få efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse:

Vid genomgången av Gillets räkenskaper, balansräkningar och övriga handlingar har ådagalagts, att räkenskaperna blivit förda med omsorg och noggrannhet, att inkomsterna blivit i vederbörlig ordning bokförda, samt att utgifterna äro behörigen styrkta.

Kassabehållningen pr 31/12 1950 har av oss kontrollerats utan anmärkning.

Likaså har fondernas innehav av obligationer inventerats och befunnits överensstämma med räkenskaperna.

Den av styrelsen lämnade sammanställningen över Gillets och dess olika fonders ställning är fullt i överensstämmelse med de oss förelagda räkenskaperna, och dess riktighet bestyrkes till alla delar.

Då även i övrigt någon anledning till anmärkning icke förefinnes, hemställa vi, att styrelsen tacksamt beviljas full ansvarsfrihet för 1950 års förvaltning.

Vänersborg den 20 mars 1951.

ALLAN HEDEN.

JOHN ANDERSON.

Granskningsmän.

Vänersborgs Söners Gilles Fastighetsförenings styrelseberättelse för år 1950.

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gilles Fastighetsförening n. p. a. får härmed avgiva följande berättelse över föreningens verksamhet under år 1950:

Räkenskaperna utvisa följande:

ÅLDERDOMSHEMMET:

VINST- och FÖRLUSTKONTO:

Inkomster:

Inträdesavgifters konto	27:—	
Arrende konto	4.146:—	4.173:—
Kapital konto		917:88
	Kronor	5.090:88

Utgifter:

Löners konto	200:—	
Vattenavgifters konto	52:—	
Renhållnings konto	64:50	
Reparationers konto	2.955:78	
Försäkringsavgifters konto	108:78	
Räntors konto	195:15	
Skatters konto	216:—	
Diverse omkostnaders konto	48:32	3.840:53
Inventariers konto (avskrivning)		1.250:35
	Kronor	5.090:88

IN- och UTGÅENDE BALANSKONTO:

Tillgångar:

	den 1/1	den 31/12
Fastighetens konto	47.000:—	60.000:—
Inventariers konto	1.825:35	500:—
Obligationers konto	50:—	50:—
Bankräkningars konto	82:73	955:51
Kassa konto	675:62	299:77
	Kronor	49.633:70 61.805:28

Skulder:

Restantiärs konto	517:59	—
Låne konto	1.000:—	13.400:—
Reservfondens konto	10.000:—	10.000:—
Kapital konto	38.116:11	38.405:28
Kronor	49.633:70	61.805:28

SYSKONEN INGEBORG och GOTTFRID ELIASSONS

DONATION:

Behållning från år 1949	29.283:06
Räntor	975:34
Kronor	30.258:40
Livränta (4 månader)	160:—
Behållning till år 1951: Obligationer	25.200:—
Utest. lån ..	3.400:—
Innest. i bank	1.456:57
Kont. i kassan	41:83
Kronor	30.258:40

Den av Gillet godkända uthyrningen av ålderdomshemmet för pensionatsändamål, vilken trätt i kraft från och med 1950 års ingång, synes hava slagit väl ut. Uppenbarligen har genom tillkomsten av nya resanderum i staden ett synnerligen trängande behov tillgodosetts. Pensionat Gillet har blivit populärt bland resande och turister.

Av de med omläggningen av driften förenade kostnaderna, mellan 15.000 och 16.000 kronor, hava cirka 3.000 kronor ansetts motsvara eftersatt underhåll och påförts första årets driftskonto. Uppkommet driftunderskott motsvaras av en välbehövlig nedskrivning av ålderdomshemsfastighetens inventarier. Ett belopp av 13.000 kronor har täckts genom uppskrivning av fastighetens värde. Ett betydande övervärde torde likväl förefinnas.

Såsom närmare framgår av andre äldermannens årskrönika för det gångna året, har aktualiserats frågan om skyldighet för Gillet att till staden i enlighet med föreliggande köpeavtal på grund av driftomläggningen erlagga ytterligare 30.000 kronor för ålderdomshemsfastigheten. Gillet, som visserligen anser sagda omläggning till en understödsstiftelse, alltjämt knuten till fastigheten, vara betingad av tidsförhållandena och som förty ej anser sig pliktig att nu gälda sagda belopp, har likväl beslutat att till staden inbetala detsamma

för att användas till förvärv av ett konstverk av Carl Milles, dymedelst tillgodoseende ännu ett av Gillets syftemål, stadens förskönande. Stadsfullmäktige hava nyligen beslutat i enlighet med förslaget och anslagit ytterligare för ändamålet erforderliga medel. Konstverket är under gjutning och torde komma att uppställas under sensommaren innevarande år. — För beloppets betalning erforderliga medel torde få upplånas ur Eliassonska donationen och amorteras enligt plan, varom styrelsen sedermera kommer att framlägga förslag.

Inom sig har styrelsen för år 1950 utsett: till vice ordförande taxeringsintendenten Gunnar Hjorth, till sekreterare bankkassören Primus Anderson, till kassör drätselkontoristen Kurt Hallberg och till fastighetsförvaltare handlanden Valter Karlson.

Styrelsen har under året haft 11 protokollförda sammanträden, varjämte annat samråd skett.

Vänersborg den 7 mars 1951.

BERTEL HALLBERG.

GUNNAR HJORTH. PRIMUS ANDERSON. KURT HALLBERG.

BROR FOCK. BRUNO STERNER. VALTER KARLSON.

Revisionsberättelse.

Undertecknade, av Vänersborgs Söners Gilles Fastighetsförening utsedda att granska föreningens räkenskaper och förvaltning för år 1950, få efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse:

Räkenskaperna äro förda med ordning och reda; alla inkomster äro i vederbörlig ordning bokförda och samtliga utgifter bestyrkta med verifikationer.

Kassabehållningen pr 31/12 1950 har av oss kontrollerats utan anmärkning.

Föreningens obligationsinnehav har likaså inventerats och befunnits överensstämma med räkenskaperna.

Fastighetens förvaltning — med den under året verkställda drifts- och omläggningen — har handhåfts på bästa sätt.

Föreningens ställning framgår av den i styrelsens berättelse avgivna redogörelsen, vilken är i full överensstämmelse med de av oss genomgångna räkenskaperna.

Då även i övrigt någon anledning till anmärkning icke framkommit, hemställa vi, att fastighetsföreningens styrelse tacksamt beviljas full ansvarsfrihet för 1950 års förvaltning.

Vänersborg den 20 mars 1951.

ALLAN HEDEN.

JOHN ANDERSON.

Revisorer.

Sammanställning över Vänersborgs Söners Gilles tillgångar vid utgången av år 1950.

Allmänna kassan	877:79	
Vänersborgs Söners Gilles Försköningsfond ..	4.072:91	
Namn-kunniga Vänersborgares Minnes fond ..	637:84	
Knut Hernströms Understödsfond	2.083:38	
Hjalmar A. Lindedals Minnes fond	4.474:05	
Major Oscar Wenerströms Understödsfond ..	3.376:65	
Wilhelm och Nora Malmbergs donation	11.630:45	
25-årsmännens fond	920:10	
Konsul Richard Dymlings donation	2.800:25	30.873:42
Älderdoms-hemmet	48.405:28	
Syskonen Ingeborg och Gottfrid Eliassons donation	30.098:40	78.503:68
	<u>Summa Kronor</u>	<u>109.377:10</u>

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES

MEDLEMMAR

1950.

Medlemmar.

	Födelse- år	Inträ- desår
ALFREDSSON, KJELL, Tegelbruksarbetare, Vänersborg	1916	1950
ALFREDSSON, OLOV, Textilarbetare, Vänersborg	1921	50
ALMQVIST, HARRY, Ombudsman, Vänersborg	1894	38
ALMQVIST, HENNING, Folkskollärare, Vänersborg ..	1896	46
ALMQVIST, SVEN, Med. stud., Vänersborg	1931	46
ANDERSSON, ALVAR, Handelsbiträde, Vänersborg ..	1916	45
ANDERSSON, ARNE, Folkskollärare, Stockholm	1917	43
ANDERSSON, AXEL, Sanatorievaktmästare, Vänersborg	1901	30
ANDERSSON, ERIK, Elektriker, Göteborg	1897	40
ANDERSSON, ERIK T., Förman, Vänersborg	1896	30
ANDERSSON, FRITIOF, Rättare, Vänersborg	1897	42
*ANDERSSON, GOTTFRID, f. d. Överpostiljon, Uddevalla	1878	07
ANDERSSON, GUSTAF, Reparatör, Vänersborg	1901	32
ANDERSSON, GÖSTA, Syssloman, Borås	1913	46
ANDERSON, JOHN, Grosshandlare, Vänersborg	1910	29
ANDERSSON, JOHN, Linjeförman, Karlskrona	1896	43
ANDERSSON, KARL, Metallarbetare, Göteborg	1896	45
*ANDERSSON, KNUT, Verkstadsägare, Vänersborg ..	1881	09
ANDERSSON, OSCAR, Installatör, Vänersborg	1897	38
ANDERSSON, OSCAR, Förman, Vänersborg	1892	42
*ANDERSON, PRIMUS, f. d. Bankdirektör, Göteborg..	1878	06
*ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, Vänersborg, <i>gille- skrivare</i>	1898	18
ANDERSSON, RAGNAR, Handlande, Vänersborg	1919	35
ANDERSSON, RICHARD, Snickare, Vänersborg	1874	47
ANDERSSON, STIG, Socialvårdssyssloman, Vänersborg	1918	45
ANDERSSON, TORSTEN, Apotekare, Skövde	1896	32
ANDREASSON, HARRY, Arkitekt, Vänersborg	1901	30
ARVIDSSON, BIRGER, Schaktmästare, Köping	1897	46
ARVIDSON, STELLAN, Rektor, Stockholm	1902	28
BACK, HENRIK, Konditor, Vänersborg	1896	43
BACKMAN, GUNNAR, Bankkassör, Arvika	1890	45
*BARKSTEDT, LUDVIG, f. d. Bankkamrer, Alingsås ..	1882	06
BARKSTEDT, SIGURD, Apotekare, Vänersborg	1885	30
*BECKEMAN, BENNO, Direktör, Stockholm	1878	19
*BECKEMAN, KNUT, f. d. Hamnkapten, Uddevalla, <i>ständig medlem</i>	1880	15
BENGTTSSON, HJALMAR, Sjukvårdare, Vänersborg	1905	33
*BERG, FRITZ, Boktryckare, Vänersborg	1884	08

BERGGREN, ERIK, Fil. lic., Vänersborg	1911	32
BERGLUND, FOLKE, Sjökapten, Vänersborg	1910	45
*BERGLUND, FRITIOF, Handlande, Vänersborg	1884	21
BERGLUND, GÖSTA, Övermaskinist, Vänersborg	1920	43
BERGMAN, AXEL, Handlande, Vänersborg	1898	46
BERGMAN, KARL-ERIK, Handelsbiträde, Vänersborg	1920	48
*BERGSTRÖM, AXEL, Landskamrerare, Falun	1892	26
*BERGSTRÖM, GUNNAR, Tandläkare, Örebro	1906	23
BERGSTRÖM, TORSTEN, Tandläkare, Hälsingborg ..	1912	29
BERRMAN, GÖSTA, Folkskollärare, Göteborg	1910	43
BIEL, GÖSTA, Rederitjänsteman, Lerum.....	1911	46
*BIEL, CARL, f. d. Sjökapten, Vänersborg	1874	15
BJÖRND AHL, ERIK, Bokbindaremästare, Vänersborg..	1888	37
BODEN, SVEN, Ingeniör, Vänersborg	1918	47
BORG, EINAR, Handlande, Vänersborg	1906	48
BORG, FRITZ, f. d. Hälsovårdstillsyningsman, Troll- hättan	1881	50
BORGLING, CARL, Häradsskrivare, Stockholm	1888	32
BOTHEN, CARL, Löjtnant, Sundsandsvik	1873	34
*BRAND, ERNST, Ingeniör, Hälsingborg	1880	21
*BRAND, THURE, Handelsresande, Lidköping	1882	06
*BROBECK, KARL, Kamrerare, Falun	1886	19
*BROMAN, LASSE, Läroverksadjunkt, Skara	1906	23
BÜGLER, JOHN, Landskanslist, Vänersborg	1904	31
BÄCKLUND, AXEL, Målaremästare, Vänersborg	1898	45
CEDERGREN, GÖSTA, Provinsialläkare, Umeå	1905	36
CEDERGREN, RAGNAR, Affärschef, Göteborg	1907	30
CEDERGREN, STIG, Stadsombudsman, Gävle	1911	30
CEGRELL, ELOF, Kontorschef, Vänersborg	1916	49
*DAFGÅRD, AXEL, Köpman, Vänersborg	1891	21
DAFGÅRD, BENGT, Studerande, Vänersborg, <i>ständig</i> <i>medlem</i>	1939	50
DAFGÅRD, HARRY, Charkuterist, Vänersborg	1906	30
DAHL, LENNART, Bergsingeniör, Finspång	1924	48
DAHLIN, ERIK, Frisörmästare, Vänersborg	1896	30
*DAHLLÖF, LEOPOLD, f. d. Häradsskrivare, Alingsås	1862	06
*DALQUIST, GEORG, Grosshandlare, Alingsås	1880	09
DAHLSTRÖM, PAUL, Lokförare, Nyköping	1895	47
*DAHLSTRÖM, WERNER, Handlande, Karlsborg	1891	15
DAHME, ALGOT, Ämneslärare, Vänersborg	1909	39
*DANELIUS, KARL, f. d. Förste provinsialläkare, Växjö	1869	23
DE BOURG, MATS, f. d. Rektor, Södertälje	1884	30
*DINNETZ, FRITZ, Snickaremästare, Vänersborg	1895	21
DINNETZ, GUSTAF, Hovmästare, Stockholm	1886	32

DINNETZ, KNUT, Lagerförman, Stockholm	1891	32
*DYMLING, RICHARD, Konsul, Stockholm †	1868	19
*EDLUND, ANDERS, f. d. Skofabriksarbetare, Väners- borg	1870	15
EDLUND, AXEL, Handelsresande, Vara	1894	28
EDLUND, BERTIL, Kansliskrivare, Nya Varvet	1899	30
EDLUND, HARRY, Målaremästare, Vänersborg	1903	46
EGERSSON, ANDERS, Kontorist, Vänersborg	1903	49
EILARD, REINHOLD, Stadsfogde, Borås	1894	48
EK, HARALD, Kapten, Umeå	1919	44
EK, KNUT, Slöjdlärare, Vänersborg	1924	50
*EKBERG, HJALMAR, Civilingenjör, Stockholm	1872	22
ELFMAN, NILS-OLOF, Läroverksadjunkt, Bromma ..	1919	44
ELMQVIST, FREDRIK, Lokförare, Vänersborg	1903	42
ELOW, PER, Bankkamrer, Brålanda	1906	30
ELOW, STIG, Ingeniör, Lidingö	1912	30
ENGLUND, GUNNAR, Försäljningschef, Stocksund	1913	42
ENGLUND, CLAES, Studerande, Vänersborg	1943	47
ENGLUND, MAGNUS, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ...	1949	49
ENGLUND, NILS, Läkare, Vänersborg	1909	30
ENGLUND, NILS TURE, Studerande, Vänersborg	1939	47
*ERICSSON, AXEL, f. d. Bagaremästare, Vänersborg ..	1880	19
*ERIKSSON, AXEL, Handlande, Vänersborg	1889	21
ERICSSON, BROR, Bagaremästare, Vänersborg	1913	46
ERIKSSON, FILIP, Murare, Vänersborg	1912	46
ERICSON, HENNING, Handelsträdgårdsmästare, Väners- borg	1902	50
ERICSSON, JOHN, Tandläkare, Vänersborg	1908	42
*ERIKSSON, CARL, Boktryckare, Mjölby	1883	19
*ERIKSSON, LARS, f. d. Skolvaktmästare, Vänersborg..	1878	21
ERICSSON, NILS, Bagaremästare, Vänersborg	1907	46
ERICSSON, STIG, Handelsresande, Vänersborg	1920	46
FAGERSTRÖM, AXEL, Bryggeriarbetare, Vänersborg ..	1902	35
FALK, RAGNAR, Länsassessor, Vänersborg	1890	47
*FALK, SVEN, Redaktör, Stockholm	1866	06
*FOCK, BROR, Sparbankskassör, Vänersborg, <i>bisittare</i> <i>i Gillets styrelse</i>	1888	07
*FRIBERG, KNUT, f. d. Apotekare, Stockholm	1877	09
FRIEDLÄNDER, BIRGER, Handlande, Vänersborg	1887	43
*FRÖBERG, GÖSTA, Apotekare, Karlshamn	1896	24
FRÖID, ARVID, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1897	41
GADDE, ELOF, Järnhandlare, Vänersborg	1911	30
GADDE, NILS OLOF, Järnhandlare, Vänersborg	1915	34
GEMVIK, OLOF, Direktör, Uddevalla	1917	46

*GILLBERG, EWALD, Handlande, Vänersborg	1889	08
GILLBLAD, GUNNAR, Reparatör, Göteborg	1893	43
GLASSELL, LENNART, Typograf, Vänersborg	1910	46
*GRUNDBERG, HADAR, Godsägare, Askersund	1884	07
*GRUNDBERG, PER, Godsägare, Gräveby	1879	07
GULLBRANTZ, HELGE, Murare, Vänersborg	1913	44
GULZ, THORSTEN, Avdelningschef, Kapten, Väners- borg, <i>gillets arkivarie</i>	1905	28
GUSTAFSSON, EDVARD, Facklärare, Hässleholm	1923	46
GUSTAFSSON, GÖSTA, Handelsbiträde, Uddevalla	1911	47
GUSTAFSSON, HOLGER, Landskontorist, Vänersborg ..	1911	38
GUSTAFSSON, PER ARNE, Sjökapten, Vänersborg	1918	42
*GUSTAFSSON, PER EDWARD, Landskanslist, Väners- borg	1893	19
HAGBORG, ARNE, Handlande, Vänersborg	1908	30
*HAGBORG, WALTER, Handlande, Vänersborg	1901	17
HALL, HELGE, Handlande, Vänersborg	1910	41
*HALLBERG, BERTEL, Borgmästare, Linköping, <i>gillets</i> <i>förste ålderman</i>	1886	06
*HALLBERG, KURT, Drätselkontorist, Vänersborg, <i>gil-</i> <i>lets kassafoğde</i>	1893	16
*HALLONQVIST, KNUT, Handlande, Vänersborg	1895	21
HALLONQVIST, UNO, Handlande, Vänersborg	1925	45
HALLQVIST, ERIK, Stationsmästare, Lilleskog	1893	30
HALLQVIST, TAGE, Studerande, Vänersborg	1926	45
HAMMARSTRÖM, UNO, Kapten, Umeå, <i>ständig medlem</i>	1899	28
HANSSON, EINAR, Lokförare, Uddevalla	1897	48
HANSSON, KNUT, Lagerbiträde, Vänersborg	1889	38
*HANSSON, MAGNUS, Direktör, Stockholm †	1872	07
*HANSSON, VICTOR, Begravningsentreprenör, Väners- borg	1878	23
HASSELBERG, GÖSTA, Fil. lic., Uppsala	1909	42
HASELLUND, NILS, Lantmäteriasistent, Kinna	1901	36
HEDBERG, AXEL, f. d. Vaktmästare, Vänersborg	1874	44
HEDEN, ALLAN, Drätselbokhållare, Vänersborg	1907	34
HELLMAN, EINAR, Glasmästare, Vänersborg	1906	29
HELLMAN, ERIK, Glasmästare, Vänersborg	1898	30
HELLSTRÖM, RAGNAR, Handlande, Vänersborg	1905	43
*HJORTH, GUNNAR, Taxeringsintendent, Vänersborg, <i>gillets andre ålderman</i>	1902	23
HOLM, HERBERT, Handelsbiträde, Vänersborg	1903	50
HÖGBERG, BIRGER, Sjökapten, Göteborg	1904	50
JANSON, BENGT, Tegelmästare, Töreboda	1920	50
JANSON, GÖSTA, Konsul, Barranquilla (Colombia) ..	1902	49

JANSON, HOLGER, Socialvårdssyssloman, Partille	1912	35
JANSON, OLOV, Kamrer, Vänersborg	1909(30)	49
JENNISCHE, BENGT, Lasarettssyssloman, Vänersborg	1913	30
*JERNQVIST, SVEN, Bankrevisor, Norrköping	1898	26
JOHANSSON, ARVID, Lokförare, Uddevalla	1897	47
*JOHANSSON, AXEL, f. d. Förman, Vänersborg	1884	11
JOHANSSON, AXEL, Handelsföreståndare, Vänersborg	1903	30
JOHANSSON, BENGT, Köpman, Vänersborg	1896(15)	45
JOHANSSON, EMIL, Handlande, Vänersborg	1887	19
JOHANSSON, GOTTHARD, Slussvakt, Trollhättan	1899	50
JOHANSSON, GUNNAR, Maskinmästare, Göteborg	1883	47
JOHANSSON, HARRY, Frisörmästare, Vänersborg	1899	30
JOHANSSON, HILMER, Bryggeriarbetare, Vänersborg..	1891	42
*JOHANSSON, HUGO, Konditor, Norrköping	1892	20
JOHANSSON, HUGO, Riksbanksvaktmästare, Vänersborg	1900	30
JOHANSSON, HUGO, Inspektör, Stockholm	1908	44
JOHANSSON, JOHN, Förman, Vänersborg	1891	50
JOHANSSON, KARL, Skofabriksarbetare, Vänersborg ..	1899	35
JOHANSSON, KARL G., Snickare, Vänersborg	1897	28
JOHANSSON, KARL W., Reparatör, Vänersborg †	1886	30
JOHANSSON, KJELL, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	42
JOHANSSON, LARS-OLOF, Lagerbiträde, Vänersborg ..	1917	49
JOHANSSON, OSCAR, Övermaskinist, Mölndal	1885	44
*JOHANSSON, OTTO, Hovmästare, Mellerud	1888	25
JOHANSSON, TRYGGVE, Sjukkasstjänsteman, Väners- borg	1900	48
JOHANSSON, VALFRID, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1894	50
*JOHANSSON, VIKTOR, f. d. Stationskarl, Vänersborg	1880	22
JOHANSSON, ÅKE, Fotograf, Vänersborg	1908	34
JONSSON, ANDERS, Handlande, Vänersborg	1915	35
*JONSSON, EMIL, Handlande, Vänersborg	1877	06
JONSSON, ERIK, Studerande, Vänersborg	1924	46
JONSSON, HELGE, Handlande, Vänersborg	1912	45
JONSSON, JOHAN, Intendent, Örebro	1882	45
JONSSON, OLOF, Handlande, Vänersborg	1923	45
*JONSSON, ROBERT, f. d. Sjökapten, Vänersborg	1877	12
*JÖNSSON, GUSTAF, Drätselkassör, Vänersborg	1898	19
KAHNBERG, KNUT, Åkeriägare, Vänersborg	1894	44
KALTOFEN, CHARLES, Jur. kand., Vänersborg	1911	39
CARLSSON, ALBERT, f. d. Handlande, Vänersborg ..	1878	35
CARLSSON, BENGT, Landskanslist, Vänersborg	1912	42
CARLSSON, BERTIL, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1944	47
CARLSSON, EINAR, Åkeriägare, Vänersborg	1900	44

CARLSSON, ELOF, Disponent, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1904	30
CARLSSON, ERIC, Hantverksföreståndare, Vänersborg	1897	48
CARLSSON, ERNST, Typograf, Göteborg †	1896	40
*CARLSSON, GUNNAR, Fabrikör, Vänersborg	1876	19
CARLSSON, GUNNAR, Kontorist, Vänersborg	1905	38
KARLSSON, HERMAN, Ingeniör, Hollywood (U. S. A.)	1896	49
CARLSSON, JOHN V., f. d. Bokbindaremästare, Vänersborg	1867 (06)	43
CARLSSON, CARL, f. d. Trafikchef, Norrköping	1873	29
*CARLSSON, CARL, f. d. Sanatorievaktmästare, Vänersborg	1878	19
CARLSSON, CARL ANDERS, Disponent, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1897	32
*CARLSSON, CARL-ERIK, f. d. Boktryckare, Vänersborg	1885	08
CARLSSON, CARL-GUSTAF, Fabrikör, Vänersborg	1909	30
CARLSSON, CARL-OTTO, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1939	47
CARLSSON, LENNART, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1946	47
KARLSON, VALTER, Handlande, Vänersborg, <i>bisittare i gilletts styrelse, gillevärd</i>	1905	30
*CARLSTRÖM, NILS, Kamrer, Hälsingborg	1893	16
KIHLSTRÖM, LARS, Lagerförman, Vänersborg	1907	49
KLINGBERG, EMIL, Reparatör, Vänersborg	1877	42
KRAFFT, FELIX, Smedmästare, Trollhättan	1902	30
CHRISTENSSON, CARL-OTTO, Inköpschef, Göteborg ..	1912	33
CHRISTENSSON, PER, Servitör, Vänersborg	1917	39
LAGERGREN, SVEN, Ingeniör, Vänersborg	1914	34
*LARSON, AXEL, Handlande, Vänersborg	1890	19
LARSSON, BO, Verkmästare, Målsryd	1902	46
*LARSSON, ERNFRID, f. d. 1:e Postiljon, Vänersborg ..	1881	07
LARSSON, GUSTAF, Landskanslist, Vänersborg	1892	30
LARSON, HILMER, Försäljningschef, Vänersborg	1892	42
LARSSON, HJALMAR, Civilingeniör, Vänersborg	1903	30
LARSSON, RAGNAR, Kontorist, Vänersborg	1905	30
LAURELL, JOHNNY, Handlande, Vänersborg	1908	46
LEWERTH, HARALD, Advokat, Göteborg	1894	50
*LIND, ERIK, Boktryckare, Vänersborg	1881	23
LIND, LARS, Vänersborg	1944	50
LIND, OLOV, Civilingeniör, Gävle	1920	45
LIND, SVEN, Försäljningschef, Vänersborg	1913	40
LINDBERG, AXEL, Handelsbiträde, Vänersborg	1912	42
LINDBERG, GEORG, Distriktschef, Malmö	1899	47
LINDEDAL, LUDWIG, f. d. Kamrerare, Storängen	1869	31

LINDEDAL, SIGURD, f. d. Bankkamrerare, Göteborg ..	1882	06
*LINDGREN, JOHAN, Byggmästare, Vänersborg	1880	14
*LINDGREN, KNUT, Byggmästare, Vänersborg	1877	14
LINDQVIST, HÅKAN, Kyrkoherde, Långared	1914	37
LINDQVIST, ROLF, Länsassessor, Karlstad	1911	35
LINDQVIST, SVEN, Drätselkontorist, Vänersborg	1910	35
LINDSTRÖM, ALLAN, Lektor, Göteborg	1908	30
LINDSTRÖM, HARALD, Boktryckare, Stockholm	1873	39
LJUNGGREN, ERIK, Handlande, Vänersborg	1898	35
*LUNDBERG, ERNST, f. d. Kontorschef, Vänersborg ..	1884	19
LUNDBLAD, OLOF, Godsägare, Bernshammar	1907	28
LUNDBORG, ERIC, Handlande, Vänersborg, <i>ersättare</i> <i>i gillet's styrelse</i>	1888	07
LUNDBORG, EVERT, Handlande, Vänersborg	1921	42
LUNDBORG, STEN, Handlande, Vänersborg	1925	42
LUNDGREN, ARVID, Sekreterare, Enskede	1912	49
*LUNDGREN, NILS, Överpostmästare, Stockholm	1889	19
*LUNDGREN, THOR, f. d. Postkontrollör, Västerås	1883	19
*LUNDIN, GUSTAF, Byråingeniör, Stockholm	1892	19
LUNDIN, IVAR, Frisörmästare, Vänersborg	1894	30
LUNDIN, JOHN, Reparatör, Jönköping	1899	30
*LUNDIN, KNUT, Apotekare, Göteborg	1898	26
LUNDIN, OTTO, Frisörmästare, Åmål	1901	39
*LUNDIN, WARNER, Byrådirektör, Stockholm	1890	19
MAGNI, GÖTE, Handlande, Vänersborg	1905	46
MAGNUSSON, ARNE, Sekreterare, Enskede	1913	49
MAGNUSSON, CARL EDGAR, Direktör, Vänersborg ..	1892	44
MAGNUSSON, MAGNUS, Kapten, Stockholm	1892	42
MALMSTRÖM, WILHELM, Köpman, Vänersborg	1901	44
*MILLING, AXEL, Banktjänsteman, Lilla Edet	1896	19
MILLING, GUSTAF, Handelsresande, Vänersborg	1902	33
MOGREN, FRITZ, Byggnadssnickare, Vänersborg	1901	46
*NILSSON, DAVID, Lektor, Skara	1885	19
NILSSON, GUSTAV, Lantbrukare, Vänersborg	1924	50
NILSSON, KNUT, Korrespondent, Göteborg	1890	37
NILSSON, RAGNAR, Handlande, Vänersborg	1908	41
*von NOLTING, OLOF, f. d. Disponent, Trollhättan ..	1877	19
*NORDEN, ELOV, Stadskamrer, Uddevalla	1901	16
NORDFELDT, JAN ERIK, Falun	1949	50
NORDFELDT, JOHN, Ingeniör, Falun	1921	43
NORDFELDT, PER-OLOV, Köpman, Stockholm	1925	43
*NYSTRÖM, GEORG, f. d. Järnhandlare, Vänersborg ..	1874	07
*NYSTRÖM, JOHN, Köpman, Göteborg	1870	19
*NYSTRÖM, RICHARD, Handlande, Vänersborg	1872	07

*OLLEN, ERIC, f. d. Sparbanksdirektör, Vänersborg ..	1885	19
OLSSON, EINAR, Kassör, Vänersborg	1900	42
OLSSON, FOLKE, Lagerbiträde, Vänersborg	1929	48
OLSSON, GUSTAF ADOLF, Frisörmästare, Finspång..	1897	44
OLSSON, CARL, Kontorist, Vänersborg	1902	34
*OLSSON, VERNER, f. d. Bankkamrer, Vänersborg	1886	20
OSCAR, ALGOT, Köpman, Örebro	1891	31
*PETRE, ERNST, Redaktör, Vänersborg	1897	24
*PETERSON, ALGOT, Chaufför, Vänersborg	1889	09
PETTERSSON, AXEL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1898	49
*PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, Vänersborg, <i>ersättare i Gillets styrelse</i>	1901	16
*PRÆSTO, OLE, Kapten, Halmstad	1875	23
*RAHM, HJALMAR, Bankdirektör, Alingsås	1900	20
RAHNE, KARL, f. d. Folkskollärare, Trollhättan	1883	35
REHMAN, MAX, Stadssekreterare, Vänersborg	1891	46
REYNOLDS, ALDOR, Handlande, Vänersborg	1888	31
ROLANDER, GUNNAR, Typograf, Vänersborg	1909	46
ROLANDER, CARL-HENRIC, Handlande, Vänersborg..	1921	46
ROSLIN, HENRY, Handlande, Borås	1906	31
ROSLIND, GUSTAF, Materialförvaltare, Vänersborg ..	1907	41
RUTGERSSON, CHARLES, Förman, Vänersborg	1903	43
RÖTTLE, HJALMAR C:SON, Direktör, Askersund, <i>stän-</i> <i>dig medlem</i>	1877	30
SAHLIN, ANDERS, Bokbindaremästare, Vänersborg ..	1881	36
SAHLIN, ERIK, Bitr. landsfogde, Karlstad	1909	34
SAHLIN, PER-ANDERS, Vänersborg	1945	50
SAHLIN, STEN, Bokbindare, Vänersborg	1913	36
SANDBERG, AXEL, Målaremästare, Vänersborg	1886	30
SANDBERG, NILS, Fil. lic., Göteborg	1911	34
*SANDBERG, WILHELM, f. d. Brevbärare, Vänersborg	1881	18
*af SANDEBERG, FREDRIK, Kammarherre, Uppsala ..	1884	06
SANDH, LARS-GUNNAR, Ingeniör, Uddevalla	1924	45
SCHRÖDER, KARL GUSTAF, Provinsialläkare, Tanums- <i>hede</i>	1897	28
SELLSTRÖM, IVAR, Hotellägare, Lödöse	1872	28
*SIVBÄCK, KNUT, f. d. Kontorschef, Dals-Rostock	1889	26
SJÖGREN, JOSEF, f. d. Läroverksadjunkt, Vänersborg	1880	49
SJÖSTAD, RAGNAR, Installatör, Vänersborg	1896	30
SJÖSTRÖM, GUSTAF, Bokhandelsmedhjälpare, Väners- <i>borg</i>	1900	30
SJÖÖ, ANDERS (SVENSSON), Brevbärare, Vänersborg	1914	42
SKAGSTEDT, MELKER, Bokhållare, Stockholm	1914	45
SKOGH, PER, Målare, Vänersborg	1908	44

*SKÄRBERG, OSKAR, Korrespondent, Trollhättan	1896	24
SOHLBERG, ALLAN, Handlande, Vänersborg	1918	50
STENSTRÖM, LARS, Landskanslist, Vänersborg	1905	30
*STERNER, BRUNO, Frisörmästare, Vänersborg, bi- sittare i Gillets styrelse	1887	08
STERNER, NILS, Apotekare, Ånge	1922	41
STERNER, SVEN-AXEL, Landskontorist, Vänersborg..	1923	47
STIGFELDT, WILHELM, f. d. Underinspektör, Göteborg	1885	47
STRÖM, HILDING, Direktör, Vänersborg	1897	47
SUNDBORG, OLOF, Direktör, Stockholm	1894	43
*SUNDELIUS, GOTTFRID, Handlande, Vänersborg ..	1890	19
SUNDELIUS, KJELL, Ombudsman, Vänersborg	1908	30
SUNDELIUS, OSKAR, Poliskonstapel, Vänersborg	1901	30
*SWEDBERG, CARL AUGUST, Direktör, Göteborg ..	1873	19
SVENSSON, ALF, Kontorist, Vänersborg	1923	48
SVENSSON, ARNE, Montör, Vänersborg	1916	43
*SVENSSON, AXEL, Järnhandlare, Vänersborg	1883	15
SVENSSON, GUSTAF ADOLF, Handlande, Trollhättan	1881	42
SVENSSON, GÖSTA, Ingeniör, Vänersborg	1912	42
SVENSSON, KNUT, Stadsförman, Vänersborg	1896	36
SVENSSON, LARS, Dövstummlärare, Vänersborg	1910	36
*SVENSSON, WERNER, f. d. Bankrevisor, Vänersborg	1887	07
SVÄRD, AXEL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1896	44
SVÄRD, GUSTAF, Verkmästare, Stockholm	1895	37
SVÄRD, TAGE, Avdelningschef, Linköping	1910	35
SVÄRD, YNGVE, Eldare, Vänersborg	1916	42
von SYDOW, DANIEL, Kapten, Visby	1909	30
*von SYDOW, FREDRIK, Advokat, Göteborg	1896	20
*von SYDOW, GERHARD, Landsfogde, Göteborg	1899	26
von SYDOW, CHRISTIAN, Direktör, Norrköping	1899	45
SYLWAN, GUNNAR, Lektor, Hälsingborg	1902	49
SÄFSTRÖM, PER-OLOF, Ingeniör, Vänersborg	1924	42
SÖDERSTRÖM, BERTIL, Fastighetsförvaltare, Väners- borg	1902	49
TAUBE, EDVARD, Greve, Förvaltare, Vänersborg	1916	46
TAUBE, FREDRIK, Greve, Kommendörkapten, Karls- krona	1909	35
*THERNQUIST, ANTON, f. d. Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg	1874	08
THERNQUIST, KJELL, Studerande, Vänersborg	1939	50
THERNQUIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare, Väners- borg	1911	30
*THERNQUIST, TUVE, Textilingeniör, Borås	1899	19
TIBBLIN, HUGO, Konditor, Vänersborg	1897	34

THIMGREN, HUGO, Apotekare, Sunne	1901	28
THOMSON, YNGVE, Banktjänsteman, Vänersborg	1898	28
TRÄDEGÅRD, ERIC, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg	1899	43
*TULLBERG, INGE, Tjänsteman, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1905	18
THUNBERG, HJALMAR, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1906	42
TUNQVIST, TORSTEN, Gymnastikdirektör, Stockholm	1907	29
THÖRNQUIST, KARL, f. d. Handlande, Öxnered	1884	49
TÖSSBERG, ERIK, f. d. Slöjdlärare, Vänersborg	1880	29
WAHLQVIST, ÅKE, Polisöverkonstapel, Vänersborg ..	1904	41
*WALLIN, GUNNAR, Ingeniör, Ängelholm, <i>ständig medlem</i>	1889	08
*WALLSTRÖM, ERNST, Posttjänsteman, Göteborg	1892	16
WALLSTRÖM, HJALMAR, Smörjare, Vänersborg	1888	44
WALLSTRÖM, JOHNNY, Bruksbokhållare, Vargön	1894	44
WALLSTRÖM, WIKTOR, f. d. Posttjänsteman, Kil	1882	44
WEINSTOCK, ERLING, Kassör, Göteborg	1916	42
WEINSTOCK, WILLIAM, Redaktör, Strängnäs	1908	42
*WELANDER, GUSTAF, Banktjänsteman, Vänersborg ..	1891	26
WENNERBERG, LARS, Studerande, Vänersborg	1931	46
*WENNERGREN, ANDERS, f. d. Boktryckare, Vänersborg	1875	08
WERNER, ERIK, f. d. Boktryckare, Vänersborg	1881	34
WERNER, CARL RUDOLF, f. d. Kontorist, Grästorps ..	1883 (08)	48
WERNER, OLOF, Handelsföreståndare, Vänersborg ..	1909	32
WEST, JOHN, Läroverksadjunkt, Göteborg	1892	30
WESTERBERG, BERNHARD, f. d. Verkmästare, Vänersborg	1879	37
WESTERLUND, EINAR, Exekutor, Vänersborg	1913	46
WESTERLUND, KARL-ERIK, Stabsredaktör, Djursholm	1910	40
WESTERLUND, SVEN, Landskontorist, Vänersborg ..	1912	38
WESTHALL, BO, Rådman, Vänersborg	1905	34
WESTHALL, CURT, Länsassessor, Halmstad	1908	36
WETTERLUNDH, SUNE, Landssekreterare, Malmö	1904	28
*WIBOM, TOR, Major, Stockholm	1885	06
WIJSTRÖM, ERNST, Tygförvaltare, Karlsborg	1889	37
*WIKSTRÖM, FOLKE, Dövstummlärare, Vänersborg	1889	26
WIKSTRÖM, HELGE, Kapten, Stockholm	1894	28
WIKSTRÖM, CARL-HELGE, Civilekonom, Göteborg ..	1923	46
VICTORIN, OLOF, Kontrollör, Vänersborg	1908	35
WILHELMSSON, CARL, Gasverksarbetare, Vänersborg	1889	35
*WOLGAST, KURT, Direktör, Hälsingborg	1893	19
WREDBERG, BIRGER, Frisörmästare, Vänersborg	1896	43

WARNE, ALBIN, Folkskollärare, Vänersborg	1890	49
*ÅKERSTRÖM, GUNNAR, Boktryckare, Skövde	1892	26
ÅKESSON, NILS ERIK, Löjtnant, Borås	1922	46
ÅSTRÖM, FJALAR, Ombudsman, Vänersborg	1893	33
ÅSTRÖM, HELGE, Poliskommissarie, Vänersborg	1902	42

* = innehavare av gillet 25-årstecken.

Antal medlemmar: 403.

Tillkomna under år 1951:

ALFREDSSON, GÖSTA, Bryggeriarbetare, Vänersborg	1922
ANDERSSON, ERIC, Förrådsarbetare, Vänersborg	1915
ANDERSSON, NILS, Vaktmästare, Vänersborg	1922
GALLE, KJELL, Handlande, Vänersborg	1911
KARLSSON, HILDING, Bagaremästare, Vänersborg	1911
KORP, AXEL, Fabrikör, Vänersborg	1907
KORP, HELGE, Fabrikör, Vänersborg	1910
KORP, HERBERT, Fabrikör, Vänersborg	1917
KORP, OLOF, Fabrikör, Vänersborg	1915
KORP, TORSTEN, Fabrikör, Vänersborg	1908
MAGNUSSON, AKE, Typograf, Vänersborg	1919
OLSSON, SVEN, Maskinist, Vänersborg	1919
SUNNERDAHL, OLOF, Fastighetsskötare, Vänersborg ..	1909
SUNNERDAHL, VILGOT, 1:e Mätare, Vänersborg	1908
SÖDERLUND, GUSTAV, Maskinist, Vänersborg	1901
TIBBLIN, ARNE, Brevbärare, Vänersborg	1925
WAHLIN, CARL-VIKING, Studerande, Vänersborg	1932
WILHELMSSON, BERTIL, Radiomontör, Enskede	1924
ZETTERBERG, FOLKE, Handlande, Vänersborg	1922

Styrelsen är tacksam för uppgift å personer, som böra kallas till medlemmar av gillet. Dylika uppgifter samt meddelanden om adressförändringar torde benäget insändas till gillet kassafogde, som tillhandahåller blanketter för inträdesanmälningar.

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE 1951.

Styrelse.

HALLBERG, BERTEL, Borgmästare, Förste älderman, 1942.
HJORTH, GUNNAR, Taxeringsintendent, Andre älderman,
1949 (1933).

ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, Gilleskrivare 1949
(1944).

HALLBERG, KURT, Drätselkontorist, Kassafogde 1949 (1944).

FOCK, BROR, Sparbankskassör, Bisittare 1936.

STERNER, BRUNO, Frisörmästare, Bisittare 1942.

KARLSON, VALTER, Handlande, Bisittare 1949.

PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, Ersättare 1944.

LUNDBORG, ERIC, Handlande, Ersättare 1949.

Beredningsnämnd.

GILLESKRIVAREN.

SAHLIN, STEN, Bokbindare.

KARLSON, VALTER, Handlande, Gillevärd.

GULZ, THORSTEN, Avdelningschef, Arkivarie.

HEDEN, ALLAN, Drätselbokhållare.

THERNQVIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare.

LIND, SVEN, Försäljningschef.

Årsskriftsnämnd.

HALLBERG, BERTEL, Borgmästare.

WIKSTRÖM, FOLKE, Dövstumlärare.

NORDEN, ELOV, Stadskamrerare.

HJORTH, GUNNAR, Taxeringsintendent.

HEDEN, ALLAN, Drätselbokhållare.

Räkenskapsgranskare.

ANDERSON, JOHN, Grosshandlare.

HEDEN, ALLAN, Drätselbokhållare.

LIND, SVEN, Försäljningschef, Ersättare.

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES FASTIGHETSFÖRENING

U. P. A. 1951.

Styrelse.

HALLBERG, BERTEL, Borgmästare, Ordförande 1942.

HJORTH, GUNNAR, Taxeringsintendent, Vice Ordförande
1949 (1933).

ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, Sekreterare 1949 (1944).

HALLBERG, KURT, Drätselkontorist, Kassör 1949 (1944).

KARLSON, VALTER, Handlande, Fastighetsförvaltare
1949.

FOCK, BROR, Sparbankskassör, Ledamot 1936.

STERNER, BRUNO, Frisörmästare, Ledamot 1942.

PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, Suppleant 1944.

LUNDBORG, ERIC, Handlande, Suppleant 1949.

Revisorer.

ANDERSON, JOHN, Grosshandlare.

HEDEN, ALLAN, Drätselbokhållare.

LIND, SVEN, Försäljningschef, Suppleant.

ETT 30-ÅRSMINNE

LANDSHÖVDING K. S. HUSBERG

inviger den av Vänersborgs Söners Gille
vid Brätte resta minnesstenen
Söndagen den 11 juli 1920.

(T. v. Isidor Janson, t. h. Edwin Anderson.)

Vänersborgs Döttrars Gille 1951.

Styrelse.

ERIKSSON, ANNA, Fröken, Första äldermor.
HANSSON, ELLEN, Fru, Andra äldermor.
OLSSON, GRETA, Fröken, Kassafogde.
SVÄRD, AGNES, Fru, Förste gilleskrivare.
PETRE, INGRID, Fröken, Andre gilleskrivare.
ENGQVIST, ELSA, Fru, Gillevärdinna.
LJUNGGREN, GRETA, Fru, Gillevärdinna.
ANDERSSON, MAUD, Fröken, Gillevärdinna.
GRANBERG, KARIN, Fru, Gillevärdinna.

SVENSSON, MARTA, Fru, Ersättare.
LIND, INGA, Fru, Ersättare.
TIDSTRAND, ELIN, Fru, Ersättare.
JOHANSSON, GRETA, Fru, Ersättare.

Beredningsnämnd.

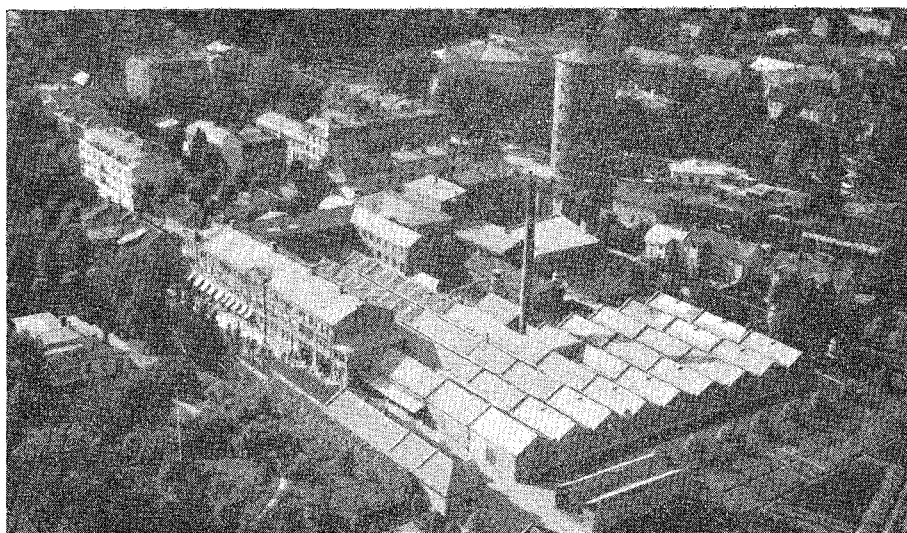
HEDEN, ADA, Fru.
THERNQUIST, ANNA-STINA, Fru.
KARLSON, GERTRUD, Fru.
LARSSON, SIGRID, Fröken.
DAHLSTRÖM, STINA, Fröken.

Siffergranskare.

JOHANSSON, HILMA, Fru.
BERGGREN, GERTRUD, Fröken.

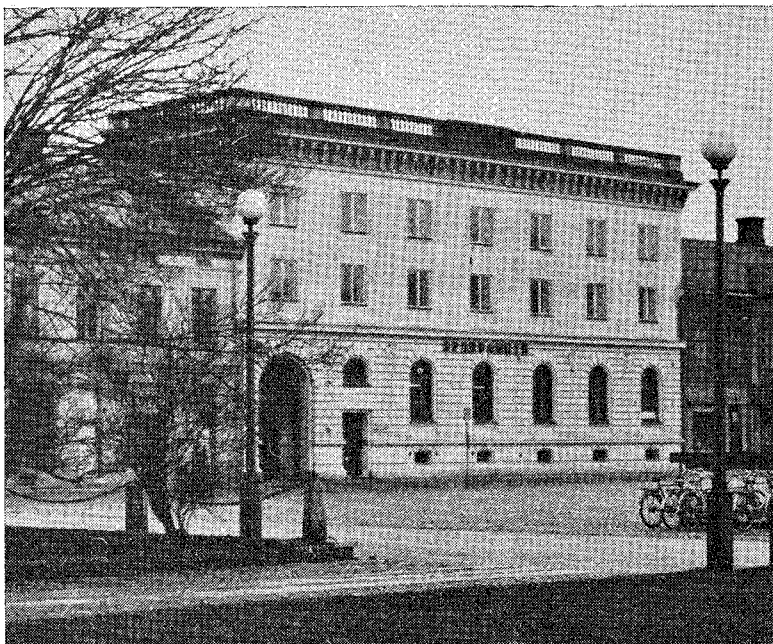
JOHANSSON, RUT, Fröken.
ERLANDSSON, HEILGA, Fröken.

Gillet har c:a 200 medlemmar.

AKTIEBOLAGET
A. F. CARLSSONS SKOFABRIK
VÄNERSBORG

GRUNDLAGD
ÅR 1860

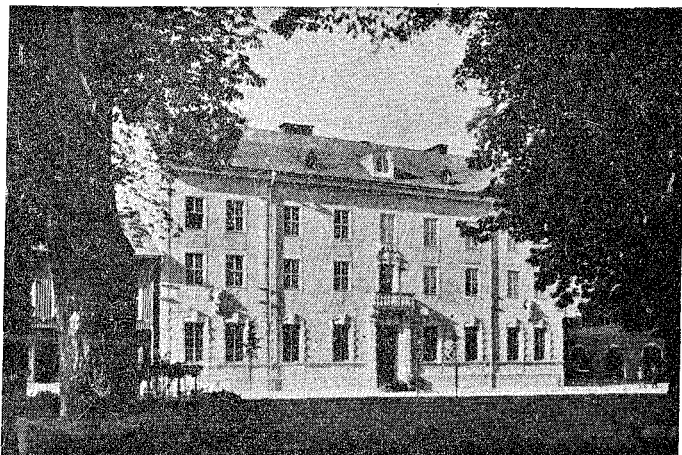

SPARBANKEN I VÄNERSBORG

GRUNDAD ÅR 1822

===== En av =====
landets äldsta sparbanker

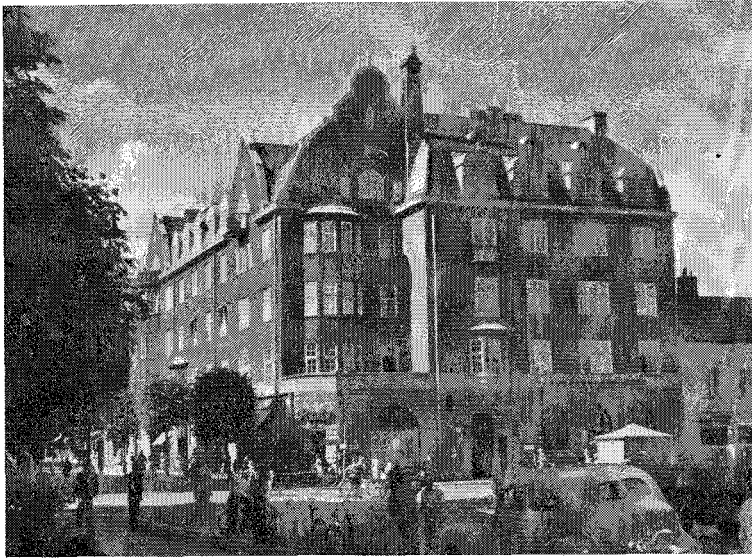
Insatta medel omkring.....	Kr. 39.000.000:—
Reserverade medel omkring „	1.500.000:—

SVENSKA HANDELSBANKEN

*En ortens bank för ortens behov
men genom sina 300 kontor
dessutom i värdefull kontakt
med hela landets näringsliv*

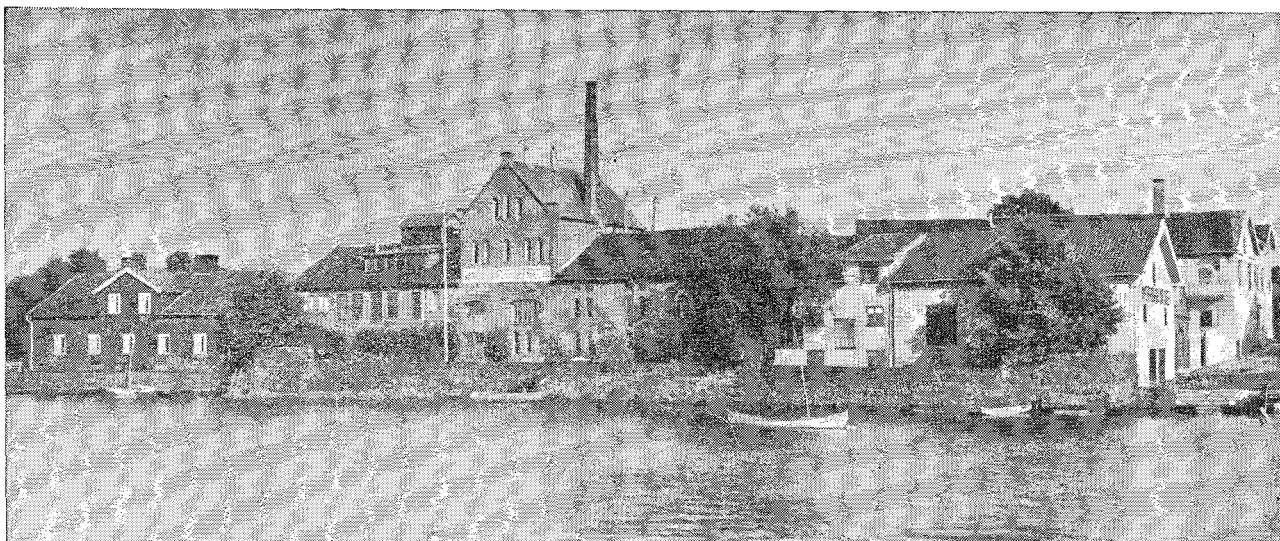

SVERIGES KREDITBANK

VÄNERSBORG

erbjuder Eder sina tjänster.

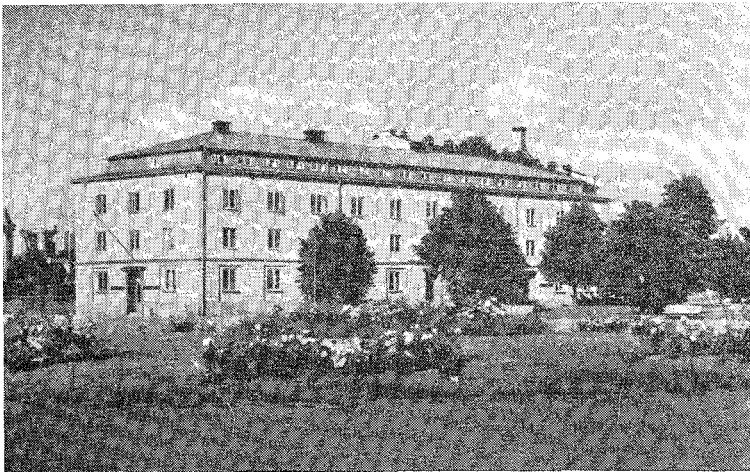

VÄNERSBORGS BRYGGERI

Grundlagt 1852

Ägare: AB. Pripp & Lyckholm, Göteborg

Tillverkning: Alla slags malt- och läskedrycker

KIRUDDS AKTIEBOLAG

ETABL. 1917
VÄNERSBORG
Tel. 2982 el. 2984

TILLVERKAR:

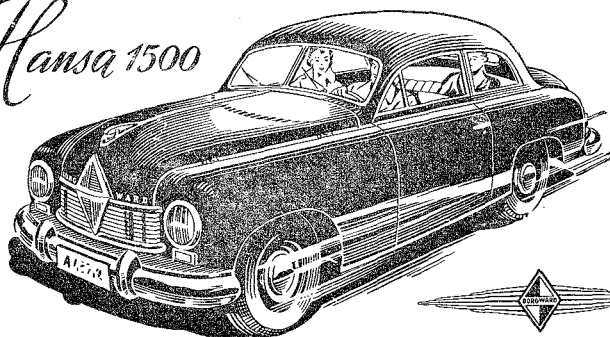
*Damkappor, Dräkter,
Blazer och Pälsar*

TAKTEGEL,
MURTEGEL,
MÅNGHÅLSTEGEL
och
DRÄNERINGSRÖR

TENGGRENSTORPS TEGELBRUK

Hansa 1500

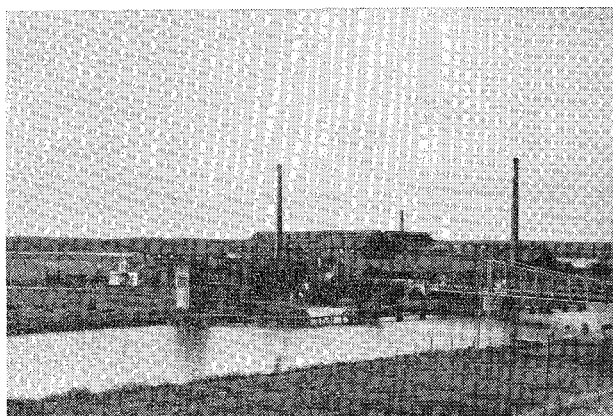

“en vagn med mervärde,

WULF & C:o AKTIEBOLAG

VÄNERSBORG

TEL. 112 51 VÄXEL

A.-B.
Nabbensbergs Tegelbruk

Vänersborg

Tel. 100 05

MÅNGHÅLSTEGEL

Volymvikter 1.0 — 1.2

Hög värmeisolering

Hög tryckhållfasthet

Kjolar

och

Byxor

med förstklassig
stil och passform

*just så som Ni
önskar dem*

tillverkas av:

AB
Sven

KONFEKTION
VÄNERSBORG

*Säljes i ledande Dam- och
Herrkonfektionsaffärer*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1947—1951.

1947 (16:e årgången).

KOPPARSLAGAREN LORENTZ DAFGÅRD OCH HANS BARN. av borgmästaren Bertel Hallberg	3.
DÅ LANDSHÖVDINGEN VILLE FLYTTA FRÅN VÄNERSBORG. Några anteckningar till länets äldre historia. av länsassessor Ragnar Falk	16.
ÅRSKRÖNIKA 1946. av stadskamreraren Elov Nordén	28.
Minnesrunor 1946	35.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1946 ..	38.
Medlemsförteckning för år 1946	45.

1948 (17:e årgången).

ERIC GUSTAF GYLLENHEIM. En av Vänersborgs stora donatorer. av borgmästaren Bertel Hallberg	3.
SLÄKTEN INGMAN I SVERIGE. Bilaga till föregående, jämte källförteckning	38.
ÅRSKRÖNIKA 1947. av stadskamreraren Elov Nordén	59.
Minnesrunor 1947	67.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1947 ..	71.
Medlemsförteckning för år 1947	79.

1949 (18:e årgången).

NÅGRA PERSONLIGA VÄNERSBORGSMINNEN FRÅN 1890-TALET. av f. d. rektorn greve Robert Mörner (med namnregister av B. H.)	3.
ANTECKNINGAR OM BOKBINDARE I VÄNERSBORG. av borgmästaren Bertel Hallberg	41.
HALLE- OCH HUNNEBERG. av f. d. läroverksadjunkten Josef Sjögren	57.

HUR MUSEET KOM TILL. Vänersborgs Museums skriftserie 1. <i>av landsantikvarien Nils Ivan Svensson</i>	67.
ÅRSKRÖNIKA 1948. <i>av stadskamreraren Elov Nordén</i>	105.
Minnesrunor 1948	113.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1948 ..	116.
Medlemsförteckning för år 1948	125.

1950 (19:e årgången).

ANTECKNINGAR OM VÄNERSBORGS SKOLA I ÄLDRE TIDER. I. Om den äldsta skolestuvan och dess efterföljare. <i>av borgmästaren Bertel Hallberg</i>	3.
TEATERN I VÄNERSBORG UNDER MIN SKOLTID 1888—1896. <i>av fil. d:r:n Åke Eliaeson</i>	19.
PJÄSER GIVNA PÅ VÄNERSBORGS TEATER HÖSTEN 1888— VÄREN 1896. Bilaga till föregående, jämte engagemangs- kontrakt	68.
VÄNERSBORGS DÖTTRARS GILLE. En hälsning	84.
MUSEETS TEXTILIER. Vänersborgs Museums skriftserie 2. <i>av fru Kaja Strömberg-Linde</i>	85.
VÄNERSBORG FRÅN DALBOBERGEN OMKRING 1840. Efter en skiss av okänd hand	94.
ÅRSKRÖNIKA 1949. <i>av stadskamreraren Elov Nordén</i>	95.
Minnesrunor 1949	101.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1949 ..	107.
Medlemsförteckning för år 1949	115.

1951 (20:e årgången).

JONAS WALLIN. In memoriam. <i>av taxeringsintendenten Gunnar Hjorth</i>	3.
KARL XI I VÄNERSBORG. <i>av borgmästaren Bertel Hallberg</i> ..	15.
VÄNERSBORGS MUSEUM UNDER 60 ÅR. Vänersborgs Museums skriftserie 3. <i>av landsantikvarien Nils Ivan Svensson</i>	31.
ETT 100-ÅRSMINNE. Landshövding Paul Sandelhielms död. ..	44.
ÅRSKRÖNIKA 1950. <i>av taxeringsintendenten Gunnar Hjorth</i> ..	45.
Minnesrunor 1950	53.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1950 ..	55.
Medlemsförteckning för år 1950	63.
ETT 30-ÅRSMINNE. Brättestenens invigning.	77.
Vänersborgs Döttrars Gille 1951	78.

